МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА 6 ЯНВАРЬ 1965 ШУ № 16 (4030).

Мах 2 кеп.

ЦАХАДДАШ ДЕГІАКХУВЛА МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ЙОАККХИЛГА

Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтта-хоша толаме кхоачашйир 1964 шера план. Мехкдаьтта тонн яккхарга дІабода мах планахчул 2,1 процент лохбаьб, къахьегама овсарле лакхъяьй. Бурув деттача организацешa, план кхоачаш а яь, шера планал совгІа 4,5 эзар метр бурув техад. Цхьабакъда, предприятей кхоачамаш хІанз а дукха да.

Московски предприятеша, нефтемаслозаводеи Грозненски химкомбинатеи технологаша дІадоладаь гІуланх хьал а лоацаш, шерра социалистически яхь яржаш латт продукци дикагІа хилийтара, болх рентабельнии зе доацаши хилийтара семилетка тІеххьарча шера программа ханал хьалха кхоачашъяр духьа.

Производства темпаш цахаддаш лакхъе а гІерташ, «Грознефта» объединене предприятеша укх тайпара социалистически декхараш тІаэц 1965 шера:

мехкдаьтта даккхара йола паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъе, кхы тІа а массехк итташ эзараш тоннаш мехкдаьттеи миллионаш кубометраш попутни гази яккха;

мехкдаьтта доаккхача къахьегама овсарле планал 0,5 процент лакхъеи из даккхарга дІабода мах 0,6 процент лохбеи;

дуккха мехкдаьтта луш йола 21 корда скважин шоай ханнахьа болх бе йолаялийта, 100-нел кІезигагІа йоацаш геолого - техническ мероприятеш чакхъяха. Малгобенски - Вознесенски, Іаьлий-Юрта, Заманкула, Карабулака майдашкара йоаккхача попутни газах пайда дуккхагІа эцара чотах 1964 шерарчул из 48 процент дукхагІа яккха. ТІоанашта искусственни низ тІабахийтара чотах 800 эзар тонн мехкдаьтта даккха;

шера планал совгІа 2.900 метр бурув тоха, бурув тохача къахьегама овсарле планахчул 1,5 процент лакхъе, бурув тохарга дІабода мах 0,7 процент лохбе;

зІамига габарит йола бурош, чоалхане йолеи аттача яьхаи скважинай конструкцеш, спуско-подъемни операцешка электрически пневматически дІоагІаш а механизмаш а шерра юкъехахьа;

рационализаторски предложенеши изобретенеши юкъеяхьарах ерригача объединене гІолла 1,4 миллион сом шера условни экономи е;

чуІеча цІеноштеи культурно-бытовой гІишлоштеи 25 денабре капитальни ремонт яь яккха;

оахош шефство лелаеча колхозаштеи совхозаштеи цар боахамеи культурно - массовни балха тІа практически новкъостал де.

Республика мехкдаьтта доаххачеи газови промышленноста коллективо ший деррига низаш тІадохийтаргда социалистически декхараш кхоачашдара, къахьегама овсарле лакхъяра темпаш айяра, Даьханна мехкдаьттеи гази дукхагІа далара.

Социалистически декхараш массава раьза а волаш тІайийцар «Грознефта» объединене предприятей профсоюзно-боахама актива собране.

СОАХКАРА ГІАЛАТАШ ДУВЛИЙТАРГДАЦ

Соахка тха механизированни звенога леладе хьаденна хинна лаьтта 395 гектар дар. Цу дерригача лаьтта оаха дІайийнаяр ялатийна лаьрхІа хьажкІаш. Дукха къахьийгар оаха уж хьувкъае гІерташ. Цхьабакъда, хийттача тайпара дика хьувкъанзар тха хьажкІаш. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара фуалъяьхача хьажкІий 30,6 центнер мара яккханзар оаха.

Цо хьахьокх, хьажкІаш кхеяра динза дарг мел доаца балхаш оаха даь ца хилар, балхий ханаш массаза а теркалъяь ца хилар.

Масала, 105 гектар хула цхьа участок бІаьстан юхье хьаеннаяр тха звенона. Цхьабакъда, из ерригa участок зябь па оахаш йисар. ХІаьта из чІоагІа Іаткъаш ма дий дІайийна хІамаш хьувкъаяра. БІаьстан юхье хьажкІаш дІаювча ханна аха йийзар звеной коллектива из участок. Дукха къахьега дийзар тха бІаьстан юххье хьажкІаш дІаелехьа обработка еш, хІана аьлча лаьтта декъа дар. Цу тайппара, хьажкІаш дІаера дикагІа йола ханаш тиллийта хилар дувца а дезац. Цудухьа дуккха а вогІа хилар цу участкера хьажкІаш, хІаьта ерригa чуяхьача хьажкІашта цо Іоткъам ца бе йиш а яцар.

Цхьабакъда, хьажкІаш во хьувкъара бахьанех цаІ мара дац из. Иззаморгаш кхы а дукха да. Уж дуккха а гулдалар бахьан долаш массанахьара а дІалаьрхІача хьувкъам лоха хилар.

Эггара хьалха белгалдаккха деза, звенос леладеш дола хьажкІаш тІайола лаьтта во нийсдаь хилар. Цо а, ший аргІанна, новкъарле йир кхай тІа хийцца хий тІадахийтара. Цхьайолча участкаш тІа сов дукха дахар хий, хІаьта вожаш шоаш йолчча бесса екъа йисар. Из бахьан долаш цхьаццанахьа дикеи вокхазахьа вои хилар хьажкІаш.

ХьажкІаш хьувкъара чІоагІа Іаткъар цхьаццайолча участкашка уж нийлха хилар. Нагахьа санна хьажкІаш шоай боарамагІа тІаьнна еце, мел дика уж летаяле а, хьувкъам лакха хила йиш яц цар.

ХІана хилар тха хьажкІаш нийлха?

Ала дезаш за, звеной берригача членаша шоай болх цІена кхоачашбаь ца хилар. Царех цхьабараша бокъонца кхетаяьяц хьажкІаш квадратно - гнездовой хьисапе дІаера способ, теркалдаьдац иштта уж дІаер мел маьха да. Цудухьа, цхьайолча участкашка квадраташ вІалла тара а хиннаяц. Цу гІулакхо халача хьала тІа оттабир мугІарашта юкъе обработка яра болх, тІаьнна хьажкІаш тедар культиватора лапкаша.

ХьажкІаш во хьувкъаяра керттера бахьан дар лелае аьнна звенога хьаенна хинна участок сов йоккха хилар. 400 гектар хІана яц аьнна йолча участка тІа деча балхашка хьажа Іалаьмате хала дар. Из бахьан долаш, хьажкІаш чуэпача хана, уж геттара дукха яйра.

Цкъа хьажкІаш чуийцача 100 гектар долча кхай тІара цІаьхха кулгашца хьажкІаш яха доладелар тхо. Цхьабакъда, тха кхоачаш из болх чакхбаккха а кхелехьа доахан тІалаьхкар тхона цу участка тІа. Из бахьан долаш 10 процент хьажкІаш йира.

Укх шера тха звенога леладе хьаденна лаьтта хьалхагІа хинначул ах совгІа мара дац. Из дерригa лаьтта оаха гурахье а аьхар, нийсдир, кийчдир. ХІанз органически удобренеш кхашка дІайихьа бовла боахк звеной членаш. ХьажкІаш дІаюврґйолча лаьттан хІара гектара тІа 20 тонн гаргга ширдаьнна кхо тоссаргда. ХьажкІаш лелаяра агротехника бокъонца Іомаяр духьа квалификаци лакхъеча курсашка ханханнахьа деша ух звеной берригa членаш. Къаьстта уйла тІайохийт квадратно - гнездовой хьисапе хьажкІаш дІаера. Соахка оахош даь гІалаташ укх шера кхы юха хулийтаргдац оаха.

В. ДЗЫГИН,
Сунженски района XX-ча партсъезда цІерахча колхоза хьажкІаш лелаеча механизированни звено звеньевой.

ЦКЪАИ АХАЗЗЕИ ДУКХАГІА

«Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча бурув деттача контора бригадаша шерра социалистически яхь йоаржаьй семилетка тІеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Царна юкъе хьалха латташ я нов. Хетагурова кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю бригада. Лохерча мелашкара мехкдаьтта доаккхаргдолча скважина бурув тохаш я бригада.

Январь бетта бурув тохара план 150 процент кхоачашъяьй мехкдаьтта тохкараша. Бетта планах тоха дезаш хинна бурув 220 метр яр, бригада членаша социалистически декхараш тІайийцар 235 метр бурув тоха. Уж тІехкхоачаш а деш 28-ча январе цар теха бурув 323 метр я.

Къаьстта дика цу бригаде къахьегаш я нов. Шабинске кулгалду смена. Духхьала цо ше цхьан бетта теха бурув 104 метр я. Ший норма шиъ совгІа кхоачашъяьй сменас.

ХІанз бригадо бурув тохача скважине де мел деза балхаш укх шера 1-ча майга кхачалехьа йистедаха дош деннад бурув деттараша. Уж декхараш толамца кхоачашдергхилар гучадаьннад. Февраль бетта хьалхарча деношка сменах норма кхоачашъю 150—160 процент. Уж темпаш кхы тІа а лакхъергья оаха, — йоах бурув деттараша.

Къаьстта дика болх беш ба бурув деттарий мастер Симоненко Иван, слесарь Кривоносов Иван, лаборантка Коваленко Любовь, кхыбараш.

К. МАГОМЕДОВ.

Тхо кийча да

Укх шера 400 гектара тІа ялатийна лаьрхІаи 462 гектара тІа силоса йолеи хьажкІаш, 200 гектар тІа шекара свекла, 250 гектара тІа бобови культураш, 1633 гектара тІа гурахьа дийна ялаташ хьалкхедергда тха бригадо.

ХІаьта соахкарчул дукхагІа яха лерхІ оаха хьажкІаш, свекла, кІа, горох, кхыяраш. Тха низ дІакхоачаргба тІайийца социалистически декхараш кхоачашде, хІана аьлча, йоагтІаш йола кийчо а яь хІанззе а лард еллай оаха хургболча хьувкъама.

Культураш кхеергйола бригада доалахьара, дерригa лаьтта механизированнии ахмеханизированнии йолча звеноштa тІачІоагІдаьд соахка гураххье. Дика тоадаьча лаьтта тІа дІадийнад кІа, мукх. Аьха, макха баьккха Іодиллар бІаьсти яьлча культураш дІаювргйола лаьтта. Укхаза тІагІертта къахьийгад Нантаев Шарпуддинеи Алхалуев Яудеи кулгалдеча хьажкІаш кхееча звеноша, Хаджимурадов Доккас, Закриева Калимата, Мацаев Вахас кулгалдеча шекара свекла кхеергйолча звеной членаша.

ЛоархІаме да ялаташ дувш дола кхаш Іан замалахьа хьаьндар. Оаха боккха теркам тІабахийтаб цу гІулакха. Шекара свекла, хьажкІаш, горох юврґйолча кхашка 300 тонн совгІа ширдаьнна кхо диллад, гурахьа дийнача ялатий ах хиллал йолча майда тІа минеральни удобренеш тайсай. БІаьсти яьлча бригада доалахьарча дерригача лаьтта тІа тоссаргья бригада коллективо суперфосфат, аммиачни селитра, кхыяраш, уж удобренеш тхога бІаь совгІа тонн йолаш я, кхы тІа яхьаргйолаш а я.

Кхашка кхо дІакхухьача хьинаре къахьег экскаваторщика Вараев Саид-Ахьмада, трактористаша Хасанов Абдул - Рашида, Ильясов ЯрагІе, Амаев Вахас, денна 8 — 10 рейс ю царех хІаране, 7—8 агрегат хул ширдаьнна кхо кхашка дІакхухьаш. Дийнахьа 100 — 120 тонн моттигера удобрени дІахьу кхашка бригадера. Кхашка хьадена кхо Іодоассадеш царна юкъе дикагІа къахьегарца белгалбаьннаб Амаева Зура, Дирхаева Тамара, кхыбараш.

Шоай доалахьарча техникаца лерттІа болх бе, кердача технологех бизза пайда эца ховш хила беза механизатораш, цудухьа агротехдешар хьех царна бригадс, йоакхо ю оаха кадраш кхеяра а. 11 — 12 саг вагІа трактористий курсашка.

Боахам рентабельни бара даькъе чІоагІа лоархІаме да юртбоахама техникага лерттІа болх байтар. Цох беззача тайпара пайда эца йиш хургьяц дика тоа ца йича. Цудухьа оаха берригa низ тІабахийтар тхоай доалахьарча тракторащтен юртбоахама инвентараи лоацача хана ремонт яь яккхара. Тоаьяй бригадера ерригa барайтта трактор. Пхиъ кабола ялаташ чуэца, 9 хьажкІаш, йиъ шекара свекла чуэца комбайн, тайп-тайпара итт сеялка, 19 культиватор, 12 нух, 11 макха, кхыяраш а. Яь яьннай ерригa ремонт. Тхо кийча да бІаьстанга.

Т. ХАЛИДОВ,
Урус - Мартана района, «Красноармейский» совхоза № 1 йолча бригада бригадира гІонча.

УЛЬЯНОВГІАР ДЕЗАЛ СИМБИРСКЕ

УЛЬЯНОВСК, 4 февраль. (ТАСС-а корр.). «УльяновгІар дезал Симбирске» — иштта цІи тиллай В. И. Ленина Центральни музея ульяновски филиале тахан хьайийлача кердача экспозицех. Цунна яьй Владимир Ильич бер долаши кхувш воагІаши хинна шераш довзийташ йола бІаь гаргга экспонат.

Эггара хьалха хьокха оттадаьд 17 шу даьннача Ульянов Владимира экзаменационни балхашта эггара лакхагІа йола оценка еннача Казански округа попечительски совета заседане даьча протокольни йоазон фотокопи. ЧІоагІа уйла тІаозаш да нагтахьа мара корадоагІаш доаца Ульянов Александра сурта Петербургски университета юридически факультет яккхарах экстерно паччахьалкхен экзаменаш дІалуш хиннача Владимир Ильича толамех дувцаш дола, цо ший даьгеи наьнагеи Петербургера дахьийта письмош а, хІаьта иштта Ульянова Ольгай письмош а.

Экспозицена юкъе дахийтад къонача Ленинеи цун цІеи наьхеи сибаташ оттадаьча московски [illegible] чен художникий суртащ.

Моттигашкарча Советашка къахьегамхой депутаташ хоржаш йола Положенин басарца тоадаь плакаташи кийчдеш ба калинински полиграфисташ.

Сурта тІа: коммунистически къахьегама ударникаш печатникаш В. Н. Мурахови Е. Г. Рапицкаяи кийчдаь даьннача плакаташка хьожаш ба.

Н. Чамова сурт.
ТАСС фотохроника.

ВЕЗА ХЬАША САННА ТІАЭЦ

Грозненски вагонни депора 66 агитатор ва шоай кварталашка ара а баьнна харжархоща болх дІахьош. Царна юкъе ба коммунисташ, комсомольцаш, профсоюзни организаце болхлой. Цар дукха беседаш яьй моттигерча Советий хоржамех, СССР-и РСФСР-и Лакхехьарча Совета пхелагІча сессе решенеех лаьца.

Къаьстта дика агитатор ва вагонашка хьожаш вола Спирин Василий Иванович. Массехказа харжархоща беседа яьй цо, цудухьа цун участке бахача харжархоша веза хьаша санна тІаэц из.

Партийни организаце тІадилла гІулакх дика кхоачашдеш ва агитатор автоконтрольни пункта слесарь Тихонов Григорий, оборудоване мастер Костенко Михаил, кхы дуккха бараш. Шозза-кхозза беседаш яьй цар а.

Машиннаькъахой Крупске цІерахча Двореце агитпункта болх дика вІаштІехьбаьккхаб. ХІанзлехьа тайп-тайпарча темаех лаьца лекцеш йийшай, укх деношка харжархоша даьча хаттарашта жопаш а телаш сайре хургья цига, дунен халкъашта юкъерча хьалах йола лекцеш ешаргья. КъаьнагІа бола машиннаькъахой вІашагІкхетаргба къонача харжархоща, концерт оттадергда художественни самодеятельносто.

Агитпункта заведующе нов. Сирика даим бувзам лоаттабу вагонни депо партийни организаца, харжархоща, хьалхагІе а хойт агитпункте хила еза мероприяти малагІа я. Цудухьа хІара денна дукхагІа нах хул цига.

Хоржамашта кийчо яра агитпункта балха юкъеэзай квартальни комитеташ, цар хьинаре дакъа лоац харжархой спискаш увттаеча.

Г. АНОХОВ.

14 МАРТА МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

БАШХА-ДИКАЧА ХУВЦАМИЙ ХЬАКЪЕХЬА

Моттигерча Советашка хоржамаш де кийчлуш ба мохк. Лампаш лотаеннай агитпункташка, итташ эзараш агитатораш ба укх деношка советски хоржамий система хьакъехьа, дукха йоацаш хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе решеней хьакъехьа, халкъа боахама план кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме къахьегамхоша доахача толамий хьакъехьа беседаш еш.

Агитатора еча беседай темаех цаІ — шоай города, поселка, юрта сибате хинна хувцамаш дувцаш я.

Агитатора Грушко Надеждас харжархошта дийцар таханарча Хабаровсках а из дегІаяра перспективах а. Амура берда йистаца гІолла 45 километр йІаьхъенна уллача городах йоккха промышленни центр хиннай. Цун улицашка асфальт улл, кхо бІаь гектар гаргга моттиг дІалоац дІаегІача гаьнаша. Укх тІеххьарча пхе шера городе бахача нахах хІара пхелагІа вола саг дика кийчъяьча кердача квартире чухайнав. Город дегІаяра генеральни планах лаьрхІад пхи миллион квадратни метр чуІе цІенош, школаш, берий учрежденеш, спортивни гІирсаш хьалде. Беташта пхьа сакъердаме хІама дийцар агитатора ший ладувгІараштa. 50 шу хьалхагІа Хабаровске, Плюсникеи Поповски улицеи вІашагІкхетача саьнгга хоттала а яха яллийсаяр говр. Из хьалъяккха маганзар — улица юккъе баьннача колдах бизза латтача кІоаго къайлаьккхар из...

Город йилла 225 шу дизара юбилей белгалйоаккхаргья укх шера Петропавловск - Камчатке бахача наха. Селлара къьна ше йоллашехьа а, къона хет город. Хьалъувтташ латт «Камчатски Черемушкаш» — дукхаза вІаштІардаьча цІеной йоккха массив. Болх бе доладеннад драматически театр, больничнии городок, бытовой гІулакхашта лаьрхІа дукха объекташ. Даим дукхагІа хул Петропавловск-Камчатске баха нах. ДукхагІа хиннай городе хоржамий участкаш а.

Кунградски районни Совете деча хоржамашта керда хоржамий округ вІашагІъеллай Каракалпакски АССР Чапаева цІерахча совхоза центральни усадьбе. Окружной хоржамий комиссе членаш дІаоттабаьчул тІехьагІа, гІишлонхоша целинникашка дІаделар пювзткъе иттлагІча — «юбилейни» цІеной дІоагІаш.

Юрташкарча къахьегамхой быт тоаяра йоакхо елга — массаза а юртий Советаша керттера уйла тІайохийташ да. Волынски области Маяки яхача юрта харжархошта хьалхашка отчет луш ше волча хана юрта Совета депутата доярка М. Гайдас хоамбир царга, шун дерригa наказаш кхоачашдаьд, аьнна. Хьалдаьд культура ЦІа, бытовой гІулакхаш ду комбинат, бІаь гаргга колхозхой дезал керда хьалдаьча дикача цІеношка чухайшаб. Царех дуккхача цІеной кухнешка газови плиткаш оттаьяй. Водопровод йилла йолаеннай.

Харжархой наказаш кхоачашдара новкъостал даьд колхоза доходаш чІоагІа лакхъяларо. ДІадахача шера юртбоахама артела классе хьачуденнад ийс бІаь эзар сом совгІа ахча.

(ТАСС).

ТАТАРЕ ЛАЬТТАН КІАЛГІОЛЛАРА ТРАССАШ

КАЗАНЬ, 4 февраль. (ТАСС корр.). Лаьттанна кІалгІолла мехкдаьттеи гази дІаахийтара укх шера 1100 километр йІаьха магистралаш йохкаргья «Татнефтепроводстрой» треста коллективо. Уж шоззеи ахаззеи хІана яц аьнна дукхагІа я соахкарчул.

Тюменски области Тавда яхача хил дехьа, 60-ча параллела юххе ушалаштеи хьунаштеи тІабийрзаб хІанз Татарера турбопроводчикаш. 100 километр йІаьха Шаим-Тюмень яхача мехкдаьтта провода трасса кийчъе езаш ба уж. Магистрала йІоахал ерригa а дІалаьрхІача 400 километрал тІех я.

Вежарашха йолча Вьетнама Демократически Республике

СОВЕТСКИ СОЮЗА ДЕЛЕГАЦИ ДІАЯХАР

Вьетнама Демократически Республика правительства йийха 4 феврале Москвера Ханое дІаяхай КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте вола Советски Союза делегаци.

Делегацена юкъе ба: КПСС ЦК секретарь Ю. В. Андропов, СССР граждански авиаце министр Е. Ф. Логинов, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР оборона министра заместитель, авиаце керттера маршал К. А. Вершинин, арахьарча экономически бувзамашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатела заместитель, инарал-полковник Г. С. Сидорович, Вьетнама Демократически Республикера Советски Союза посол И. С. Щербаков.

Внуковски аэродроме делегаци накъа йоаккхаш бар Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

КПСС делегаци Улан-Баторе

УЛАН-БАТОР, 4 февраль. (ТАСС). 9-гІа ди да МНРП ЦК ехарах хьоашалгІа ена КПСС ЦК-а Президиума член, КПСС ЦК секретарь А. Н. Шелепин керте латта советски партийни делегаци укхаза йола.

КПСС делегаце членаш тахан хьежар столични партийни организаце балхага, паччахьалкхени Іилмани учрежденей балхага. Уж хилар парте городской комитете, юрта боахама Министерстве, МНР Іилмай Академе, цу тайппара уж хилар цхьан школе а. Монгольски доттагІаша массанахьа безаме тІайибора Советски Союзера баьхка хьаьший, шоай балха опыт ювцар царца.

СОВЕТАШКА ХАРЖА КИЙЧЛУШ

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий хоржамашка кийчлуш боккха болх беш ба берригa советски нах укх деношка. Масса а моттигашка шерра яьржай хоржамий кампани.

ЧІоагтІа теркам тІабахийта дІахьу из йоккха а бехктокхаме а кампани Грозненски городской партийни организаце а.

Берригa харжархой чу а озаш 140 совгІа хоржамий участкаш вІашагІъеххай, хІара участке агитпункт я. Харжархошта юкъе хІара денна кхетама болх беш пхи эзар агитатор ва городе.

ДукхагІа йола агитпункташ хоза кийчъяь а шоай болх дика вІаштІехьбаьккха дІаболабаь а я. Масала, «Красный молот» завода агитпункте (заведующи нов. Семенов) деша керда газеташ, журналаш да, лекционни зале ладувгІа лекци, беседа хул. Дунен халкъашта юкъерча хьалах, «Ды хьахилари даьлах тешари» яхача темах йола лекцеш йийшай харжархошта, къона болхлой къахьегама ветеранашца вІашагІкхеташ сайре яьй, хІаьта заводе болх беш йолча РСФСР Лакхехьарча Совета депутаташа нов. Санниковайца вІашагІкхийтта а хиннаб харжархой.

Агитпункт хІара денна болх беш я, хІаьта агитатораша аргІ-аргІагІа дежурство леладу.

Завода парткомо агитпункта дІатІа чІоагІбаьча агитаторашца касткаста инструктивни совещанеш ю. 30 агитатор ва цу харжархошта юкъе кхетама болх беш. Агитатораш нн. Полякова, Гарбузовас, Малаева, Лукъянченко. кхычар 2—3 тематически беседаш яьй хІанзлехьа а шоай кварталашка, харжархой спискашка хьежаб. Цар укх деношка ю беседаш Советски хоржамий системах, 1965 шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара планах, СССР а РСФСР а Лакхехьарча Советий сессей балхах лаьца я.

Иштта дика вІаштІехьбаьккха болх беш я Грозненски консервни комбинатера, № 2 йолча гІишлоймонтажни управленера агитпункташ.

Хоржамий кампани дика вІаштІехьъяьккха дІаяхьара дош хадданза теркам беш леладу парте райкомаша. Агитпунктай заведующешца, агитколлективай кулгалхоща хоржамий хьакъехьа совещанеш яьй парте райкомаша, агитаторий собранеш хиннай районашка.

Укх деношка хоржамашта хетабаь боккха болх беш я города культпросветучрежденеш а. Клубашка, культура цІеношка харжархой сайренаш хул, цига моттигерча Советий депутаташа шоаш баьча балха отчеташ ю, художественни самодеятельноста коллективаша харжархошта увттаде концерташ кийчду.

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а да хоржамашта кийчо еш беча балха тІехь. ХІанз а боагтІача бесса шоай болх дІаболабаьбац цхьайолча агитпункташа, алхха уж вІашагІйохкарах кхоачамбаь Іеш я цхьайола партийни организацеш. Новые Алды яхача поселкера машиннаькъа Грозненски отделене погрузочно-разгрузочни контораи милице линейни отделеи партийни организацешта тІачІоагІъяь агитпункташ хІанз йоагтІача тайпара кийчъяьяц, хІаьта цу партийни организацей агитатораша шерра дІабоаржабаьбац харжархошта юкъе кхетама болх. Эсала болх беш я крекинг-завода общежите вІашагІъелла горпромторга, столовей треста парторганизацеша гІулакх деш йола агитпункт а.

Доккхий а бехктокхаме а декхараш да хоржамий кампани йолча хана юххьанцарча партийни организацешта хьалхашка латтараш. Уж декхарийла я цу участкана кулгалделга лерттІа вІаштІехьдаккха, хоржамех йолча Положенега хьежжа хоржамаш чакхдоахаргдолаш. Масса а моттигашка беш бола массово-политически болх бе беза хоржамий кампани дика дІаяхьара новкъостал дергдолаш, заводашта, фабрикашта, стройкашта, Іилман а культура а учрежденешта хьалхашка латта аргІан практически декхараш кхоачашде берригa къахьегамхой оарцагІа а боахаш.

Керда къахьегама шу — семилетка чакхйоалаш дола шу дІадоладаларца цхьана нийсденнад хоржамашта кийчо елга. Цудухьа укх шерарча халкъа боахама планах нах дІаккхетабелга, из кхоачашъяра къахьегамхой оарцагІбоахилга хадданза теркам беш леладе декхарийла я агитпункташ, берригa агитатораш.

С. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

КОММУНИСТА СИЙ

Н. МИРОШНИЧЕНКО,
ХАРЬКОВЕРЧА ТРАКТОРНИ ЗАВОДА ТОКАРЬ, СССР ЛАХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕПУТАТ

Са безам ба тахан цхьа лоархIаме дош оттаде: ленински парте члена сийнах дувца. Са безам ба миллионашта хьоккхаме болча, шоай бокъонех нийса пайда эцача, шоай декхараш дизза кхоачашдеча коммунистех дувца. Коммуниста цIи лакха ца лоаттаеча, цун сий лора ца деча нахах а дувца.

Сийлахь - воккхача Ленина яьхад вайга тIа-тIа лакхъе парте члена цIи, доллача хIаман тIехь а коммунист хьоккхаме хила веза, советски сагах доалла дикагIа мел дар шийх доаллаш хила веза.

Сийлахь - воккхача Ленина хьаянь вай парти халкъа юкъе боарам боацаш чIоагIа сий деш я. Парте политика, цо бу беррига болх къахьегама наха. цар иразахи вахар тоадаларахи еча йоакхонна хетабаь ба. Халкъа дукха еза ший парти, шеко йоацаш теш из цох.

Парте сий цун хIара члена механически дIадекъаш дац. Коммунист декхарийла ва новкъосташа ше лоархIаргволаш, уж тешаргболаш гIулакхаш доахкаш хила, ший къахьегамца, халкъа дог цIена гIулакх дарца, принципиальность йолаш, тешаме хиларца ше дархIийта а шийх тешам болийта а.

Вай, коммунисташ, 12 миллион гаргга да. Вай мугIараштa юкъе нийслу парте члена сий дола йоккха цIи сий доацача йоахаш бола нах. Парте хьаэцача хана доаггIар хьа ца дехаш, саг миштав ца хьожш нийслу, хIаьта из шийх цхьа хIама хийте, дIахьовз, кхоачашдац Уставах доагIа декхараш. Уж шоаш къаьстта бола нах ба, царех халахетар доал. Парте хаддаза кхетам тел цу наха, нийсача новкъа боах, хIаьта диза даргдоацача кхаьчача царех ший мугIараш IоцIен а ду. Из нийса а да, «доал деш йолча коммунистически парте членаша шоашта декхараш тIаэц, коммунисташа партена юкъе керда членаш хьачуэц правительственни парте хьалаца дувзадена цар пайда ийбара а доацаш, цар бокъонца болча коммунистически къахьегама хьокхам тергболаш...» — яхаш хьийхад Ленина.

Со балха саг ва, со доккхал а деш хьеж къахьегама тIагIолларча сай новкъосташка — коммунисташка. Масала, гой токарь Иван Денисович Коваль. Ший гIулакх геттара дика довзаш вола мастер, кIаьдлуш воаца къахьегамхо, новатор ва из. Общественник, шийх доахкача гIулакхашка диллача кхетам луш вола саг ва из. Даиман хул пунна гонахьа кагирхой, парте боаца болхлой. Массане а Iалаьмате чIоагIа лоархIаш ва Иван Денисович. ХIана аьлча, Коваль ший дерригача вахарца доллача хIаман тIехь хьокхам телаш ва: ха а хов, беза а беза цунна болх, партийни дешара сага дог ураоттаде, коммунизм хьалъер ше хиларах пунга доккхал дайта хов. ЦIенхаштта шийгара а ший новкъосташкара а доагIар хьалех цо. Доллача хIаман гунахьа да Иван Денисовича, бакълуви, хар духхьал дIаоалаш, доккхал ца дезаш, принципиальность йолаш хиларах дукха веза из.

ДагадоагIа сона, 1933 шера (цу хана къона болхло вар со) тха бригаде болх беш вар Александр Земницкий. Оаха духхьал Саша оалар цох. Цу хана а цунах виза вола токарь лоархIар, коммунист вар из. Доллача хIаман тIехь цунгара хьокхам эцар оаха. Смена йистеяьнначул тIехьагIа Саший станока гонахьа иттех саг гуллуш хулар. Цкъаза бесзамс къамаьл хулар, цкъаза Сашас хьахьоккхар деталь мишта хьакха еза, инструмент болх бара мишта кийчъе еза.

ХIанз Александр Антонович Земницкие шовзткъеи итт шерал тIех ха яьннай. Чоажашкара корта кIайбеннаб, баламаш Iочуохкаденнад, бакъда партецара цIера сийг цун дега чу бовнза ба. Партгруппоргалла а партийни бюро членалла а хержа хиннав из, хIаьта хIанз цеха профсоюза комитета керте латт. Шоашта хинна халахетар а дега гIоз а екъ цунца болхлоша. Шийгара эша новкъостал до кийча волаш, сага терко еш ва из, хIаьта керттердар да моллагIа дале а гIулакх цо партийни наькъо маяххара деш хилар, из чIоагтIа принципиальни, кхоачамбоацараш ловргдоацаш хилар.

ЧоагIа лоархI заводе кузнечни цеха начальник Яков Тимофеевич Белинке. Хла а доагIаш оал цунах гIулакхаца саг ва аьте; ше денна дош кхоачаш ца деш Iергвац цIаккха а. Из гIулакхаца, а, йоакхо еш а, цIенхаштта а саг ва. Цхьабакъда, из иштта хилар вIалла новкъа дац, цун сий лакха латт, из партийни наькъапа нийса водандаь, цо дерриге а коллектива долча хьашта дендаь. Новкъосташца цхьана цо хьаьй керда компактни пишкаш. Цо коллективага йиш хилийтр 32 процент дукхагIа поковкаш арахеца.

Де а доагIаш заводе сий деш вола массехк коммунист мара вийцавац аз. ХIаьта массагIа ва вай партена юкъе цун сий чIоагIа лорадеш! Миллионаш ба уж. Уж ба вай мехка толащагIа бола нах, халкъа сий а курал а, царех латт чарте низ.

Бакъда, сона а са новкъосташта а чIоагIа новкъа да вай партийни мугIараштa юкъе хIанз а партена хьалхашка шоаш бехктокхаме ца хета коммунисташ, шоаш леладеча гIулакхаща партийни организацешта эхь деш, царна доккха зе деш бола дисциплина телхаераш, корта бохо малараш мелараш, критика теIаераш хилар. ХIара денна завода аравоалача наIарга группаш а еш гуллу нах, цул тIехьагIа компани вIашагIа а кхийте, пивнушке болх. Iуйрийна балха боагIа дийста бIаргаш а долаш, ка а эгаш. Къаьстта эхь долаш да царна юкъе коммунисташ а хилар. Къаьстта аьлча, тракторни цеха мастер Метелев. Даиман молаш, болхлошца гIожа ва из, участок тIехьайитай цо. Фу сий хургда укхаза. ХIана могийт из цеха коммунисташа. Харцахьа ваьнна, парте члена йоккха цIи йицъенна саг лертIа хIана вакхац цар?

Вайцига цкъаза либеральни гIулакх леладу КПСС Устав толхадаь болча парте членашца. Цхьа кегар бу, болх бохабу саго, во гIулакхаш леладу, тIаккха цунна шорттига бIара а хьеже оал: «Иван Иванович, иштта дика дац!» Цунца доал гIулакх. Укх тайпара а нийслу. Цхьан балха тIара дIаваьккхача кхычахьа командни посте вохийт саг, хIаьта из ше хьалха леладаьр де волалу, выводаш яц.

Сона хетаргахьа, партийни наькъага диллача иштта гаьнна нийсагIа хургдар: болх бIубенна бацийй, гIулакх дохадаьдий, сонта ваьнкавий, парте бенна тешам боабаьбий — волле станока тIа къа а хьегаш юхаметтаоттабс коммунистий тешам, сий.

Иштта а хул. Саго гIулакх во доацаш дIахьу аьнна хеталу, план кхоачашъю, хIаьта мел хIама хIадодащ, малагIча методашца ду из — цунца кIезига хьаштла. Гац штурмовщина лакхлуш латтилга. Парторганизаце белгалдац пхьаволча болхлочун сий аргIана доацаш метал е деталь е харах, киловзал, маьнарлю йолаш хиларах латтилга. ХIаьта из хеставу: чIоагтIа «Чакхвала ховргдолаш ва», яхаш. Сен тIа вут цу дерригане а? Паччахьалкхен дисциплина толхаяра.

КIезига баьржабац вайцига дош дала раьза а болаш, тIаккха из дицлураш. Трибуна тIара хоза, оалхазара яр санна оаз йолаш дувц цар, тIаккха гIулакха тIа мадаьллинге — лажкъ. Коммуниста кхы вогIа хIама дац пун доши гIулакхи къаьста хидарал. Масала, кхоалагIча тракторни цехе болхлоша шоай цеха начальникагара дукхаза а дийхар мелаш долла дIайха хий чудола автомашинаш тоас аьнна. Цкъа денна ца Iеш дуккхаза а дош деннадар цеховой кулгалхоша из дергда аьнна. Бакъда, дош деннача дисар, кхоачаш а па деш.

Дукха ха йоацаш цехе вера со. Болхлой группа я латташ, эгIазбаха ба уж. Фу хиннад? Юха а дувцар да ГЭС-4 турбашка арабувла кIурз тха поселке тIабужаш хиларах. Хьажалахь цунга. Гобаьккха еррига моттиг Iаьржъяьй-кх. Лоа Iаьрждаьд дитта хьалъэхка баракъаш Iаьржденнад. Iай форточка хьаделла йиш яц. Порядок я из? Совнархоза председатела, парте обкомен райкомен секретараша дош деннадар ГЭС галаца болх барга йоаккхийтаргйолаш, е кIурз хьалувцаргбола хIамаш йоххийтаргйолаш. Бакъда, шоай дош кхоачашданзар цар.

Ше телача хьокхамца нах тIаоз коммунисто. ХIаьта мала варгва дошн гIулакхи вIашагIа ца кхетача сага тIехьа. Пунах оал «паьшк» ва из, цунах тешац. Нийса лелара тIахьехарал совгIа, ше а нийса лелаш волча сага сий ду наха. Саг ше хьокхам телаш хилча хул цун дизза дола сий. Массанахьа а обществана, наха гIулакх дара, ший декхар кIоаргга кхетадеш хилара образецаш луш хила декхарийла ва партиец. КПСС Устав кхоачашдар диза даргдоаца хIама, закон хила деза цунна. Сона каст-каста дагаух Ильича е дешаш: «Къахьегамхоша тамашийна чIоагIа белгалйоаккх бакълуви а тешаме а болча коммунисташтен тIагIертта духхьала шийна маькх яккха гIертараштен юкъера юкъ...».

Парте члена роль, лоархIам, парторганизаце, парте, мехка гIулакхаш бахьанара пун бехктокхам хIанз лакхлуча хана коммунисташкара дукхагIа хьадехар, парте мугIараш цIена хилара тIехьара къовсам айбар де доагIаш лерхI аз.

КIезига нийслац парторганизацеша, партийни органаша боагтIаш бола бехк ца беш, очковтирателашта, бюрократашта, критика юхаувзарашта, гIар яккхар дезараштa, партийни паччахьалкхени дисциплина телхаераштa, шоаш леладеча гIулакхаща парте сий мел доадераштa кIезига таIазар деш.

1963 шера конструктора коммуниста А. С. Рохберга профорганизаце тIадилладар сотрудникашта колхозера коартолаш цIая аьнна. Гучадьлар, цо коартолий хIара ведарах ший новкъосташкара совлен 20 кепиг даьккха хилар. Техка хьежача, из бакъ хилар. Цул тIехьагIа во хьажарах партбилет доадир. Цена боацача новкъа ваьнав саг, лораяц коммуниста цIи. Парте вита мегаргвий из? Сона хетачох, мегаргвац. Нийса гIулакх дар завода парткомо даьр, партера Рохберг дIаваьккха.

Цхьаболча новкъосташа дицдолийт сага сий должносто ца доаккхаш хилар. Кулгалхой хиннабаьлча, уж коллективах дIакъаст, уйла лакхлу, новкъосташта хетачунга ладувгIац, теркалдац къахьегамхой хьашташи хаттараши, эхь дайя хьовз. ДIа а ца кхетабеш, команда тел наха. Партийни организацеш декхарийла я цу тайпарча гIулакхашца хаьдда къовсам лоаттабе.

Кхы цхьаькха а дувца безам ба — коммуниста наха юкъерча, дуккхача наха юкъерча моттигах. Из декхарийла ва даиман ший новкъостий, къахьегамхой йоакхо еш хила, царна эшарашка а хаттарашка а ладувгIа. Сона чIоагIа новкъа хул партийцаш нахаца во бувзам болаш хилча, царна юстара бийлача. Цкъаза тха цехе гучавоал парте райкомера е райисполкомера вена хьалхе лелаеш вола новкъост, болхлоша хетт: «Малав из?» яхаш. Иштта хилар дукха ха йоацаш хиннача завода партконференце президиуме заводе болх беш воаца массехк новкъост гучаваьлча. Делегаташа цхьанне шоллагIчунга хеттар: «Гой из дIаравар малав?», «ХIаьта из аьттехьа вагIар мичара венав?» яхаш. ХIаьта уж-м ма барий района партийнии советскии организацей кулгалхой! Фу сий хургда кулгалхочун, из вIалла вовзаш а ца хилча, цехашка из хулаш ца хилча, къахьегамхошца вIашагIкхеташ ца хилча, цо еррига уйлаш протоколех еш хилча?

Сона хетачох парте долча хьашташтa вай декхарийла да коммунистий долча сийнах духхьала а ше мадарра а дувца, парте члена цIи тIа-тIа лакхлургйолаш, партенеи халкъаи хьалхашкара хIара коммуниста бехктокхам лакхлургболаш хIама де.

(1965 шера 1 февралера «Правда»).

Дог гIоздоаккхаш да Нохч-ГIалгIай АССР-а МООП СМУ цхьоалагIча участка коллективо доаха къахьегама толамаш. Коммунистически къахьегама цIи лелаеча участка коллективо Роза Люксембург улицах хьалдеш да 116 квартира хула цIа.

Цу коллективо дош деннад гIишлой-монтажни балхаш 25-ча апреле кхоачаш а деш бутт хьалха из цIа йистедаккха. Цу даькъе хьинар кхо ца деш къахьегаш ба нн. Зайцев, Дмитриев, Рязанова, Гриценко, Оголенко, кхыбараш.

Сурта тIа: (аьрдехьара аттехьа) В. Зайцев, И. Дмитриев, В. Гриценко, А. Оголенко, Н. Рязанова.

И. Плиева сурт.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС БАХЬАНЦЕ

Арахеца продукци дика хилийтара чIоагIа къовсам лоаттабу нефтемаслозавода коллективо. ДIадахача шера даьха къахьегама хьокхамаш дика да.

Уж къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьлар массехк технически мероприяти балха юкъеяхьарах. Къаьстта дика къахьийгар рационализатораша. Шера балха юкъейихьар паччахьалкхенна 250 эзар сом пайда баь 627 рационализаторски предложени.

Инженерно - технически болхлошеи производстве хьалха латтарашеи оттаяьча планах кийчйир дукха технически мероприятеш. Цу гIулакхо торо хилийтар арахеца бедал дикагIа хилийта. эшшача боарамах арахеца йолаелар бедал.

Технологически оборудованена еш йола ремонт дикагIа хилар, цу гIулакхо вIаштIехьдалийтар планах 60 ди-бийса даьлча ремонт е эзача установкашка ремонт ца еш 180 деннеи бусеи болх байта.

ЛоархIамегIа йолча установкай технологически режими цар беш болча балха схемен эргаьккхар. Дикка лакхъелар къахьегама овсарле, лохделар арахецача продукцега дIадодар.

Автоматизаци яьй установкашка хий хьачуухийтача насосашта. Цул тIехьагIа денз ца хаддаш эшшача боарамахи температурахи хий хул установкашка. Иштта автоматизаци яьй продукци дика я е яц ховш йолча анализатораштa. Из чIоагIа лоархIаме гIулакх да. ХIанз ха йиш я продукце бос малагIа ба, цун температура маза болаш я е яц. По дикка аттача баьккхаб операторий болх.

Товарни продукташ дика хилийтара а дукха балхаш даьд, цу гIулакхо торо хилийтай тха заводе арахецача бедал тIа болх беча заводий эффективность лакхъе. Царех я Волгодонски химически комбинат. Тха заводо арахеца парафин чакх а йоаккхаш цига арахец синтетически хьаьна кислоташ. Иштта пайда эц тха бедалах крекинг-завода, новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода, производственно-товарни контора коллективаша.

Технически прогресс бахьан долаш даь балхаш дукха да. Семилетка тIеххьарча шера цу даькъе кхоачашде деза балхаш а дукха да. Укх шера балха юкъеяхьа еза массехк керда процесс, автоматически узлаши прибораши. Продукци арахеца йолалургья парафина шоллагIча аргIана цех. № 40 йолча установкалла дикагIа я из, дуккхача узлашта автоматизаци ергья.

Парафинах машиндаьтта хьакъоастадара керда процесс балха юкъехьоргья. Цо боккха пайда бергба паччахьалкхенна. Укх шера йисте а яьнна болх бе дIайолалургья дистиллятни даьтташи парафини хьадара эша бедал арахецара йола АВТ яха установка.

Укх шера кхы тIа а производствана юкъехьоргья автоматически анализатораш, цар лакхъергья тха заводеи оаха арахецача бедалах пайда эцача заводийи экономически эффективность.

И. АРУТЮНОВ,
нефтемалозавода керттерча инженера заместитель.

ГРАФИКАЛ 36 ДИ ХЬАЛХА

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра Грозненски химически комбината коллектива болам хьал а лаьца хьинаре къахьегаш я «Старогрознефта» НПУ бурув деттача контора коллектив. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Свинцов Степана кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю бурув деттарий бригада. Къаьнача майдан тIа бурув тоха дезача скважинех эггара кIоаргагIа бурув тоха дезача скважине болх беш я бригада хIанз.

Январь бетта план толамца кхоачашъяьй бурув деттараша. Февраль бетта хьалхарча деношка доаха къахьегама толамаш а дог гIоздоаккхаш да. ХIаналехьа скважина теха бурув 2200 метр я, хIанзчул тIехьагIа тоха бурув эггара халагIча геологически хьалашка тоха дезаш да. Цох бIукъожабеш бац мехкдаьтта тохкараш. Февраль бетта хьалхарча дийнахь нормах 12 метр бурув тоха дезача теха бурув 14 метр я. Цу скважина графикал 36 ди хьалха баьнна бурув тохаш ба уж.

Экономически хьоккхамаш а дика да бригаде. Бурув тоха балхаш сиxдарах, реагенташ кIезигагIа йоаярах, электроэнерги кхоярах январь бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 6155 сом да.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхачарех я Бескаков Ивана, Битюцкий Владимира кулгалду сменаш, бурув деттачун гIончa Янин Иван, Матаев Iаьла, Цулаев Рахьман, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ЛАКХА ЛОАТТАДЕРГДА ПРЕДПРИЯТЕ СИЙ

Шелковски райпищекомбинат — йоккха предприяти яц. ДIадахача шера цо арахийца продукци 500 эзар сома маьха я. Комсий хий даккхара январь бетта план а тIехкхоачашъяьй цо. Вай республикерча къахьегамхошта духхьала цу цхьан бетта дIадахийта комсий хий 80 эзар банка я.

— Тха коллективо, — йоах консервни цеха мастера Пронькина Нина Матвеевнас, — дукхагIа продукци арахецарал совгIа из дикагIа хилийтара а боккха къовсам лоаттабу, предприяте сий лакха лоаттадара хьинар кходац. Продукци дика хилийтара даьха къахьегама толамаш а дика да.

Оаха арахеца продукци вай республике меттел кхычахьа а дIаухийт. Ростовски областе, Дальни Востоке, кхычахьа. Даьхача толамех кхоачамбаь Iеш яц коллектив, Московскии ленинградскии предприятей коллективай болам хьал а лаьца хIара болхлочо хьалхашка оттадаь декхар да производства технологи эргаяккхар, арахеца продукци тIехдика хилийтар.

ТIехдика продукци хилийтара къовсам а лоаттабеш коммунистически къахьегама сийлен цIи яккха лерхI комбината коллективо.

Хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба нн. Золотова Александра, Рогожина Анна, Поплутина Мария, Зимина Раиса, Пронина Валентина, кхыбараш.

М. ТКАЧЕНКО.

ТИРКА ТИЛЛА ТIИЙ

ОРДЖОНИКИДЗЕ, 4 февраль. (ТАСС. корр.). Города йисте, Мальттлоама юххе гIолла массача Тирка аьтта оагIорахьара берд аьрда оагIорахьарчунца бийзар тахан тIаьштехкараша. 90 метр шера аьшкабетонни тIий трамвайи кхы тайпа транспорти тIехъювлаш хургда. Из эксплуатаце дIалургда шу юкъе кхаьчача хана. Города юкъера даьа Къилбаседа-ХIирий столица курортни зонацеи цига керда хьатъеш латтача гIишлошцеи дувзаргда тIаьво.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРАШ

Грозненски № 1 йолча кога гIирс беча фабрика 6-ча цеха коллективо лакха декхараш тIаийцад укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Шера план 28-ча декабре кхоачаш а еш планал совгIа арахецаргба 4 бIаь пар кога гIирс, дIадахача шера хинначул 0,5 процент лакхъергья къахьегама овсарле, планал совгIа арахецаргья 0,5 процент цхьоалагIча сортах йола продукци.

Январь бетта план цеха коллективо толамца кхоачашъяьй, хIаьта продукци дика хилийтара план 101,2 процент кхоачашъяьй. Цига дика къахьийгад З. Упаева, Ф. Меленеца, М. Дибирова, М. Грушковске, кхычар.

Сурта тIа: машинаца кога гIирс тегаш ва З. Упаев.

И. Плиева сурт.

«ДОГМАТИЗМАНА, СЕКТАНТСТВАНА, «АЬРДЕХЬАРЧА» ОППОРТУНИЗМАНА ДУХЬАЛА»

В. И. Ленина произведеней сборник

Кепа теха арадаьннад КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Институто кийчдаь «Догматизмана, сектантствана, «аьрдехьарча» оппортунизмана духьала» яха В. И. Ленина произведеней сборник.

Сборника юкъенхача произведенеш тIа хьахьокх большевистски партекагий буржуазни революционноста, «аьрдехьарча» оппортунизмана духьала лоаттабаьча къовсама керттера этапаш. Книжка тIара керттера моттиг дIалоац 1920 шера апреле—мае яздаьча «коммунизмера «левизна» бера лазар» яхача В. И. Ленина гениальни балхо. «Болхлой цхьоагIон хьакъехьа», «ЦхьоагIон хьакъехьа», «ЦхьоагIонах детташ цIогIарч а долаш цхьоагIо телхаяра хьакъехьа» яхача статьяш тIа. В. И. Ленина хьахьокх болхлой класса цхьоагIо ца хилча, дерригача дунен тIара марксистски партеш кхотаенна ца хилча ярг ца хилар.

Сборнико лерхIар да «аьрдехьарчарна» духьала, догматизманеи сектантстванеи, политически авантюризмана духьала дерзадаь дола В. И. Ленина балхаш кIоаргагIа Iомадара дуккхача наха новкъостал делга. Книжкана юкъедахадац цу дешехетадаьча ленински балхех цхьа дакъа мара. Царех цхьадараш выдержкаца кепа теха да.

Сборник кепа теха арадаьккхад политически литература кепа деттача издательства.

(ТАСС).

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ ХИННАР

«Шура йоэ», аьнна яо 19-ча январе «Сердало» газета тIа кепа теха корреспонденци. Цу тIа дувцар Наьсарен района «Знажевский» совхоза СурхотIарча отделене шурий-товарни ферма балхацара кхоачамбоацараш. Цох аьлца Наьсарон производственни управлене начальника нов. Абубакарова язду:

«Корреспонденце тIа белгалаьха кхоачамбоацараш долаш моттиг хиннай. «Знажевский» совхоза СурхотIарча отделене шурий-товарни ферма болх тоабара гIулакх вIаштIехьдаьккхад. Хьайбашта дала доакъар кийчду. ХIанз шурий - товарни ферме 2,3-зза дукхагIа шура йоаикх. Доахан дикача хьала тIа да».

Бокъонца йола демократи

Советски социалистически паччахьалкхено чулоац эггара толашагIа йола демократи — социалистически демократи. «Советски строй, — яьхад В. И. Ленина, — болхлоштеи ахархоштеи эггара тIех йола демократизм я, цо хьахьокх ше буржуазни демократизмах хьда хилари, керда, дерригдунен-исторически хьисапе йола демократи хьахинна хилари, духхьала: пролетарски демократизм, вешта аьлча пролетариата диктатура».

Тайп-тайпара йола буржуазни демократи санна йоацаш социалистически демократи белгалйоалаш хилар да кхотаденнеи морально - политически цхьоагIо йолаши советски халкъо къахьегар, моттийта а доацаш, наха еннача бокъонех бизза пайда эцар вIаштIехьдаьккхад, цу даькъе сага йизза паргIато а луш из доалах мукъавоаккх. Кхыча беса хила йиш йолаш дац из, хIана аьлча духхьала социалистически демократизма мара кхоачашъяц девиз: дерригa сага, дерригa сага духьа.

Советски общества политически организаци — къахьегамхой депутатий Советаш — духхьала дерригача халкъий организаци, цунна тIадожадаьд беррига нах общественни гIулакхаш кхоачашдара юкъеоза.

Къахьегамхой депутатий Советаш, хIанз берригача вай мехка хоржамашка шерра дIайолаенна, политически кампани — советски наьха юкъарча паччахьалкхен демократи детIайоалаяра процесса лоархIамегIа дола дакъа да. Духхьала Советашка гIолла халкъо кхоачашлу паччахьалкхен гIулакхаш, кхоачашъю боахамаорганизаторски, культурно - кхетама, кхыйола цун функцеш. Советий низ — уж наха хьаллацарга хьежжа ба. Дика аьннад М. И. Калинина: «Советаш — уж органаш, цига вIашагIа кхетт наьха уйлаш, дуккхача наьха лоIам юкъара а хинна дIаетт».

Советаш эггара активнегIа болх беш йола представительни органаш я, из хьахьокх укхо, цар шоай сессешка ювц эггара лоархIамегIа йола экономика, культура, гражданашта кхетам балара, исполнительни учреждеией балха оагIонаш.

Цудухьа КПСС Программа тIа дIаяздаьд «Коммунизм хьалъеча Советий лоархIам лакхагIа хургба, беррига нах юкъе а озаш цар барт цхьоагIо еш йола организаци хургья из».

Паччахьалкхени общественни организацей гIулакхаш цаIаш а лоархIаш, шоай балха юкъе дукхагIа нах чу а озаш общественни организацей хьисапе тIа-тIа дукхагIа болх бу Советаша.

Цкъа-дале, из хьахьокх Советий депутаташ ди тIехьа дукхагIа хулаш хиларо, цар состав дикагIйолча бесса хувцалуш хиларо. Духхьала укх тIеххьарча цхьан шера массайола Советий депутаташ миллиона кхоалагIа дакъа дукхагIа хиннаб, хIанз уж ши миллион гаргга саг ва, цул совгIа царех дукхагIбараш промышленносте, транспорте, гIишлош хьалъеча, юртбоахаме болх беш ба. ХIаьта цо ший аргIах айхагIа бувзам хулийт Советаштеи материальни благаш хьакхолларaштеи юкъе. Нагахьа 1950-ча шерашка Советашта юкъе боагIаш хинна болхлойи ахархойи кхоалагIа дакъа совгIа мара бацар, хIаьта, масала, ялхлагIча созыва РСФСР Лакхехьарча Совета юкъе 47,3 процентий, 1963-ча шера моттигерча Советашта юкъе хержараш 60 процентий вар.

Нохч - ГIалгIай АССР къахьегамхой Лакхехьарчеи моттигерчеи Советашкарча 8972 депутатах пхи эзар производстве болх беш ва.

Цахаддаш паччахьалкхен органаша беча балха доккха новкъостал ду къахьегамхой депутатий Советий даимлен комиссеша. Вай республикерча моттигерча Советий состава юкъе йоагIа тайп-тайпара 1017 даимлен комисси, царна юкъе болх беш ва 5600 депутат, 10 эзар совгIа активист. Город Грознерча къахьегамхой йиъ районнии городскойи депутатий Советашка ва 964 депутат, болх беш я 54 даимлен комиссеш.

Буржуазе идеологаша массайолча хьисапе хестаю шоай система, уж гIерт декларативностаца, традицеш а лелаеш, оппозиционни партеш къовсам лоаттабу аьнна а хетийташ, парламентаризма кризис къайла кхахьа, гуччахьа парламента бокъонашта доазув уттаду, юххера а халкъа духьала из хилар а къайла ихухь.

Масала, США бахаш ба 50 миллион совгIа болхлой, гIулакхера нах, къахьегама фермераш. ХIаьта США конгрессе ва: 119 воккхагIвола капиталист, 314 юрист, 27 буржуазни журналист, цхьаккха саг вац фермерех, болхлоех. Капиталистически мехкашкара хоржамий система массайолча тайпара наьха бокъонаш тоIаьй, цо низ бу е кхерам тIатувс, — нах ийбу, парламента юкъе къахьегамхоех е прогрессивни демократически деятелех саг ца вахийтара шоай хур ду.

Советски общественни строя демократичность хилар тешшамера хьокхам ба цахаддаш советски наьха материальнии культурнии вахара боарам лакхлуш хилар, цар доходаш лакхъялар, лох а еш налогаш ца еташ дIайоахаш хилар, наха чуIе хьалду цIенош шерагара шерага дукхагIа хилар, пенси далара гIулакх эггара дикагIа хилар, ахча тела ца дезаш деша йиш хилар. Къахьегамхоша хьаьха йоккхий бокъонаш СССР-а Конституце чIоагI а еш наха дIаеннай, социалистически боахама системаси советски общественни паччахьалкхен строяси тешшаме дIаенна бокъонаш я къахьега, салаIа, къавелча материальни Iалашо е, тайптайпара общественни организацеш вIашагIа йоха йиш йолаш, деша паргIате йолаш, кепа йоазон паргIато йолаш собранеш е кхы дуккха дараш — уж да советски демократи лелаяра хьадда дола хьокхамаш.

Болх боацаш саг хилар социализмо даимлен дIадаьккхар, социалистически производстве болх бу нах шерагара шерага дукхагIа хул. ХIара шера ахча луш, отпуск луш хиларои дукха санатореш хилароаи торо хулийт миллионаш болча советски нахага дика салаIа. Духхьала вай республикерча профсоюзни организацеша 1964 шера санаторешка, салоIача цIеношка салоIаргдолаш вахийта болхлойи гIулакхера нахи 16 эзар совгIа саг ва. Духхьал город Грозне я культура 32 Дворец, клуб, 73 библиотека, 300 совгIа цIе уголок, 4 берий музыкальни школа. Нохч-ГIалгIаех 98 процент нах дийша бацар паччахьа волча хана, наде а деша а хацар. ХIанз вай республикера массайолча тайпара деша бола нах 240,4 эзар гаргга саг ва, халкъа боахаме болх беш ва юкъереи лакхереи образовани йола 25 эзар саг.

Вай мехка лакхерча дешара заведенешца деша вагIаш ва 2 миллиони 600 эзари студент шоаза дукхагIа Европерча капиталистически дерригача мехкашца деша багIачарел.

Вай республика столице город Грозне 2 дешареи 5 Iилма - тохкамеи институташ я, ялх техникум, кхыйола юкъера специальни дешара заведенеш, 7 юкъара дешара школаш я. Цига дешаш ва 58 эзар саг.

ДIаяхача хана социалистически производстве болх беш хиннача нахах паччахьалкхен пенсе системо Iалашо еш 20 миллион пенсионер ва. Духхьала город Грозне пенси ийдеш 37 эзар саг ва, 1963-ча шера пенсионераштa тийннaчул 10,7 процент дукхагIа да укх шера царна лу ахча. ХIанз вай мехка вIашагIйоллаш я колхозхошта пенси далара йола единиси система.

Социалистически демократена эггара чIоагIагIа карагIдаьннар да СССР-а къамий проблемаш къоастаяр, Советски Союза къамий доттагIал чIоагIдалар. Вай строй демократични хилар къаьгга хьахьокх, социалистически законность дIахо а чIоагIдаро, граждани бокъонаши хьашташи лорадаро.

Буржуазни мехкий конституцешка массаболча гражданашта кхайкаю паргIатонаши бокъонаши кIезига яц: цига массанена хоржамий бокъонаш, дош ала бокъо, кепа йоазон, собранеи бокъонаш. ХIаьта уж дерригаш хозеи даьсеи дешаш да. Буржуазни революцеш йолча заманчухь, Iаьдал хьалаца буржуазни гIертача хана, цо дукха араьяхар паргIатон, нийсхонна, вежарашха йола лозунгаш. Цу хана а буржуазни паччахьалкхе массанена демократи яцар: из яр духхьала буржуазена йола демократи, нах лоал лоаттабеча классай диктатуреи.

Иштта вахаро хьаловзийт паччахьалкхенна, производствана доал деча дIахо йодача хана къахьегамхой вахара хьал лакхдара советски демократи боарам боацацаш буржуазни демократел тIеххилар.

Дерригa шийн низаш тоалуш, чIоагIлуш йоагIача хьала тIа я вай йоккха Даьхе. Iахо а социалистически демократи детIайоалаяра, паччахьалкхенна доал деча дукхагIа керда къахьегамхой юкъеозара йоккха источник я советски строй, из кхоачалургболача низий, коммунизм хьалъяра хьалхашка латта доккхий декхараш толамца кхоачашдара бола тешам ба.

Ю. КРИГЕР,
Нохч - ГIалгIай АССР-а прокурора воккхагIвола гIонча, юстице советник.

ТIАХЬОЖАМО ГУЧАДОАХ

Грозненски района партгосконтролерча штате йоацача юртбоахама отдела комиссе гIонна йолча группа вискалаш тIа а болаш, Грозненски опорно-хьоккхама совхози Грозненски района «Советская Россия» яха колхози бIаьстан юкъе кхашка дергдолча балхашта кийча йий хьежар.

Цул тIехьагIа цигтача гучадаьлар цу балхашта уж шаккхе а боахам хIанз а кийчбаланза хилар. Грозненски опорно-хьоккхама совхозе дIатасса фу тоъац: гидуаргашта — 24 центнер, шекара свеклайна — 36 центнер, коартолашта — 200 центнер, хьажкIашта — 100 центнер, иштта кхыйолча культурашта а. Цул совгIа, долаш дола фу а кондиционни дац тIоадалга диллача.

Гурахьа 9 эзар гектар совгIа долча лаьтта дIайийнача культурашта минеральни подкормкаш яран бIаьстан юкъе керттера культураш дIаюврг йолча лаьтташка удобренеш товсаран кIезигагIа эше а 1712 тонн азотни, фосфорни, калийни, минеральни удобренеш эш. ХIаьта совхозага йолаш яраш 310 тонн мара яц. Цу тайппара боахаме тоъаш яц 1400 тонн минеральни удобреней. ХIанз кхы тIехьайоацача ханна хьатIаэшаш йола минеральни удобренеш Iалашъяра оарцагIбовла беза совхоза кулгалхой, тIаккха мара дог тийша хила йиш яц дIайийна хIамаш хьувкъаергхиларах.

БIаьстан юкъе кхашка деш дола балхаш шоай ханнахьа чакхдахара боккъача лоархIаме да техникана дикен ший ханнахьеи ремонт яр. Ремонт е эзача 50 тракторах совхозе хIанале ремонт яь яьннараш 41 трактор я. Вож юхейиса торктораш 10 февраль хьатIакхачалехьа ремонт яь яргйолаш я. Цунах гуш да механизатораша шоай болх лерттIа вIаштIехьбаьккха хинна хилар.

Ялаташ дIадувча сеялкашта ремонт яра план кхоачашъяьй совхозе. 34 сеялкана е эзаш хинна ремонт 40 сеялкана яьй, кхоачашъяьй культиваторашта а тракторашта тIехьарча нохарашта а ремонт яра план. Центральни мастерске узловой методаца ю тракторашта ремонт совхозе, ремонт яь яьннача двигателашта стендашка йIайха обкатка ю, цун низ меллаб а доагор цо мел доагаду а хьожаш.

Двигателашта ремонт ераш лакха квалификаци йола механизатораш новкъостий Кошелев Иван Семенович, Соргунов Иван Егорович ва. Гарантийни ха а йолаш дIалу цар шоаш тоаяь яьха двигателаш.

Механизмаех нийсеи кхетамцеи пайда эцаргболаш квалификаци лакхъяра совхозе оттаяьча програмах дешаш 122 механизатор ва. Уж нах 4 группа яь бийкъа а бийкъа цига парца занятеш еш ба отделеней механизатораш. Цо занятеш еш дола цIенош дешара планашцеи гойтара пособешцеи кийчдаь да, деша ухача механизатораша чIоагIа уйла тIайохийт занятешта, хIаьта хIанзале 36 сахьата ворхI темах яь яьнай уж. Цул совгIа 4 механизаторо шоай квалификаци лакхъю шин бетта юртбоахама механизаци яра Калиновски училище хьайийлача комбайнерий курсашка.

Совхозе вIашагIъехкай кхаш леладераштa кагий говзалаш Iомаергйола занятеш. Цу тайппара, бIаьстан юкъе кхашка ду балхаш шерра дIадоладалалехьа кхоачам хиллал механизаторий кадраща кхоачамбаь хургья совхоз, хIаьта агрегаташка шин сменах кхашка болх байта вIаштIехьа а дарга. Совхоза дирекцеи парторганизацеи хIара денна шоаш беча балха тIехь чIоагIа йоакхо ю 1965-ча шера кхашка дергдола балхаш шоай ханнахьеи лакхача агротехнически боарамеи чакхдахара хиланза ярг мел йоаца хIамаш кийчъяра.

Цхьабакъда, 1965-ча шерарча бIаьстанна баха боагIача тайппара накъа бахара лерттIа йоакхо ю ала йиш йолаш дац «Советская Россия» яхача колхоза кулгалхошкахьара. БIаьстан юкъе колхозе дIаде дезаш 1542 гектар лаьтта да. Царех ялатийна лаьрхIа хьажкIаш — 200 гектар, гидуаргаш—200 гектар, шекара свекла—200 гектар, баьца даараш—100 гектар, коартолаш — 7 гектар, силоса лаьрхIа хьажкIаш — 250 гектар, кхыраш.

Цхьабакъда, укх шера бIаьстан юкъе дIаюврг йола культураш зябь во аьхача лаьтта дIатаръе езаш я. Планах кхашка 5 эзар тонн дIаяхьа езаш хиннача метте, дIайихьай аьна латтараш 3500 тонн гарга я. Цхьабакъда, дIайихьа яьнна удобренеш нийс а йийя дIаоттаяц, компосташ кийчъяц. КIезигагIа эше а, гурахьа дийнача ялаташта бIаьстан юкъе подкормка яран бIаьстан юкъе керттера культураш дIаюврг йолча лаьтта товсаран 464 тонн минеральни удобренеш эш колхоза, хIаьта цунга хIанз укх сахьата йолаш яраш 200 тонн мара яц, царех бIаь тонн лаьтта а ча а увш араюкъе хьал-Iо а кхийса яда фосфорни удобренеши воча кхоаллен кIал латта бIаь тонн калийни удобренеши йолаш. Колхозе 2240 гектар хиш дехка лаьтташ да. царех 1300 гектар хий дехка харшаш даьха я, дерригача лаьтта инженерни хьисапера хина гIирсаш а долаш боахама чухьа хий дехка сеть йиллай, цхьабакъда, из иштта доллашехьа а колхозе эзар гектара тIа гурахьа дIайийна культураш во кийчдаьча лаьтта, уж дIаеле хьалхагIа хий дилланза йолча участкашка дIайийнай вегетационни хий дехкара даьха харшаш а доацаш. Лаьттах тIоадал чуйолийташ хий дуллилга вIаштIехьдаьккхадац колхозе. Планах 700 гектара тIа дилла деза хий 200 гектара тIа мара дилладац. БIаьстан юкъе гидуаргаш, суданка яха буц, дуга, коартолаш, кхыраш дIае фу тоъаш дац. ХIаьта колхозе йолаш йола узбекски кIай кIарцхал дола сорт яхача хьажкIий 200 центнер фу кондиционни дац цун тIадаларга диллача, Грозненски круг яхача сортах йола 400 центнер кондиционни яц тIоадалга диллача.

Трактораштеи юрта боахама машинаштеи ремонт яра эшшаш дола хьалаш дац колхозе. Хьалъе йолаяь механически ремонтни мастерски яь яьннаяц, хIаьта дIадоладаь гIулакх чакхдаккхарга хьожаш саг а вац.

Кхоачашъяц колхозе трактораштеи юртбоахама машинаштеи ремонт яра план. Тайп-тайпарча маркаех йолча 20 трактора е эза ремонт хIанзалца 4 трактора мара яь яьннаяц.

Во ремонт яьй 11 сеялкана, 14 культиватора, 4 тракторни нохара, хIаьта тоадаь даьннача нохарашка уж мишта тоадаьд хьажац, цудухьа нийсданза долча нохарашца аьха лаьтта толхаду. ЩIаьркха юха ремонт е эзаш я СУК-24-А яха цхьа сеялка Колхоза инженера декхараш кхоачашдеш волча нов. Удодова, тракторни бригада бригадира нов. Беспалова терко яц еш латтача ремонта.

Зяба аьхача лаьтта лоацача ханашка тIоадал соцаяра а гурахьа дIадийнача ялаташта макха баккхара а кхоачам боллаш маьхаш дац — колхозе эшараш кхо бIаь ба, хIаьта болаш бараш 30 мара бац.

Ханнахьа а лакхача агротехнически боараме а укх шера бIаьстан юкъе кхашка деш дола балхаш чакхдахара боахамаш кийчденнадий хьожаш щIаьккха а кхы щIаьккха а тохкам бе беза.

И. НИКИТИН,
Грозненски района партгосконтрола штате йоацача юртбоахама отдела заведующи.

ІАЙ А ШУРА ХЬАЬНА ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Республика колхозашкеи совхозашкеи шура дукхагIа яккхара чIоагIа лоархIаме да доахан дебадари царгара шура алсамъяккхари хинна ца Iеш, иштта шурийцара хьоанал лакхъяр а.

Хьожаргда вай доахана шурий хьоанал лакха хулийташ дола бахьанаш малагIаш да. Эггара хьалха доахана фуга хьежжа хул шурий хьоанал.

ХIаьта цхьан фух долча доахана а кхыметтел цхьан Iулацг'оча доахана а шурий хьоанал цхьатарра хилац. Етт бехкачул тIехьагIа ха дIаме йода хувцалу шурийцара хьоанал; етт бехкача хьалхарча бетташка шурийца хьоанал кIезигагIа хул, хIаьта тIеххьарча бетташка дукхагIа хул.

Цкъа Iойоаккхача шурийцара хьоанал а хилац цхьатара. Къаьстта а йоккха юкъ йоал етт бетта болабаьча хана йоаккхачеи бийтта боалача хана йоаккхачеи шурийна юкъе. Эггара хьалха йоагIача шурий хьоанал дукхагIча хана цхьан процентал совгIа хилац, хIаьта тIехьагIа йоагIача шурийцара хьоанал 10 а кхы совгIа а процент хул.

Доахан кхабарга хьежжа хул шурий хьоанал. Доахан диззалца а хан-ханнахьа а ца кхабаро луш йола шура кIезигъяь ца Iеш, шурийцара хьоанал лох а ю. Къаьстта чIоагIа лохлу шурийцара хьоанал доакъарашца кхоачамболаш белокаш ца хилча. Белокаш тоъаш ца хуле, кхыйола хьаьна вещесташ доахана телача рациона юкъе мел дуккха хуле а, шурий хьоанал лох ца яла йиш яц. Цхьабакъда, дегIах латаш йола хьоанал, углеводаш, хIаьта иштта минеральни вещесташ а, къаьстта фосфори кальцийи, санна йола хьаьна хIамаш доакъарашца ца тоъаш хилча а цу тайппара кIезиглу шурийцара хьоанал.

Боккхача лоархIаме да доаханна тух хьукхар а. Бежано молача хицеи цун дегIацарча диралцеи дувзаденна да хьайбай кера эша тух. Дуаш дола тух кIезигделча Iатто хий кIезигагIа мол, хIаьта тух дукхагIа диача хий а дукхагIа мол. Вай доаладаьча кIеззига мара доацача масалаша хьахьокх, доахана шурийцара хьоанал дукхагIеи кIезигагIеи хилар Iалаьмате дуккхача бахьанех латтилга. Цунах гуш да, доахана шурийцара хьоанал Iан замалахь лакхъяра эггара хьалха лерттIа хьалаш доаханна Iалашданза дарг ца хилар.

Доахан дикагIа кхаьбача, леладича, доагIача тайпара царна гIулакх дича шура алсамъяьккха ца Iеш, пунцара хьоанал а дукхагIа хул.

Iалаьмате зенне да шана кIалхара доагIача тайпара деттача доахана хий меладар. Ша кIалхара шийла хий доаханна меладаро «хин моцалла» йоалаю доаханна, хIана аьлча цу тайпара хий кхоачамхиллал молалац царга. Цхьаькха а да теркалде дезаш шийла хий кер чухь дIоахдарга дукха низ бода Iатта. Опытех хоьш да, доахана кхаь дийнахьа вIашта 3—3.5 литр цхьан бежана дийнахьа а йолаш дрожжеш тийлача шурийцара хьоанал 0,2—0,8 процент лакхлуш хилар, цу тIа а дрожжеш ца телаш соцаьчул тIехьагIа цхьа бутти ах бутти баьлча а тIаетталуш хиннай шура.

Цхьабакъда, указанеш я, рациона юкъе дукха силос (30—40 килограмм) телача доаханна дрожжеш хьехкаяр аьнна шурийцара хьоанал лакхлац яхаш, хIана аьлча доаханна кер чухь йолча дуккхача мистала юкъе дрожжеша Iалашдац кер чура процессаш маслуга. Доахана кер чура дрожжеви клеткаш лерттIа дегIаахийтар духьа дукха телача силосаца 200—250 грамм кальценировании сода е дахчан йокъ тела еза дийнахьа мистал лохъяр духьа.

Беж-картарча температурахи фона тIоадалахи тийша а дукха хIама да доахана луча шурийцара хьоанал лакхъяра гIулакхъ. Ялх градусал лакхагIа температура а 83—85 процентал тIех тIоадал йолаш фо а хилийта мегаргдац доахан чудоахкача отарашка.

Хьалха латтача хьайбаш леладерий опыто хьахьокх, доаханна дика доакъараш теларо, пар лела моттиг дика хилийтаро, хIаьта иштта уж нийса деттаро а шурий хьоанал кIезиг-дукха лакхъеш хилар.

Цхьабакъда, алхха цу методашца къоастае йиш яц шурийцара хьоанал лакхъяра проблема. Цу гIулакхъа толам боаккхаргба, нагахь санна доахан кхедара, кхабара, леладара деш дола гIулакхаш нийса вIаштIехьбаьккхача племенной балхаца тардеш хуле а, хIаьта цу тайппара республика боахамий берригача зоотехникашеи, хьайбаш леладерашеи шоай декхар дизза кхоачашдойла а.

А. СКРЫННИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерства воккхагIа вола зоотехник.

ДЕ ЛАЬРХІАР КХОАЧАШДЕРГДА

«Грозхимнефтестрой» треста № 9 йолча гIишлой-монтажни управлене коллективо дикача къахьегама толамашца чакхдаьккхар семилетка яхлагIа шу. Шера план 110 процент кхоачаш а еш, паччахьалкхенна кхоьль ахча 106 эзар сом да. Боль бе хIайолаллийтар лоархIаме химе объекташ, дика къахьегарца белгалбаьлар маякаш нн. Маслов Владимира, Устименко Владимира, Говоров Михаила кулгалду штукатурий бригада, Кудрявцев Кузьмас кулгалду плотникий бригада, кхыбараш.

Грозненски химически комбината коллектива болам хьал а лаьца СМУ-9 белхлоша лакха социалистически декхараш тIайицар укх шера план ханал хьалха кхоачашъе. Тха коллективо дош деннад гIишлой-монтажни балхий план ханал пхи ди хьалха кхоачашъе, хьалдеча пIеношка дIаболла мах планах лаьрхIачул 0,1 процент лохбе, хIаьта къахьегама овсарле планал совгIа цхьа процент лакхъе. Духхьал укх цхьан шера паччахьалкхенна 30 эзар сом ахча пайда бергбола рационализаторски предложенеш балха юкъеяхьа лерхI рационализатораша.

Московскии ленинградскии предприятей патриотически болам хьал а лаьца укх шера дIачулу объекташ дикеи тIехдикеи хилийта дош деннад гIишлонхоша. Укх шера хьалъяь яргья реактивни ацетона цехий комплекс, № 144. 143 йолча корпусий кхо градирни. ГрозНИИ пилотни установка. нефтемаслозавода опытнопромышленни установка. Черноречье яхача поселке хьалдергда 10 эзар квадратни метр хула 192 квартира йола цIа. Бригадашка боахама расчет ледаярах вIаштIехьдаьннад йовш хинна гIишлоний материалаш кIезигагIа хилийта, дикагIа кхоачашду балхаш. Цудухьа СМУ-9 коллективо лаьрхIал 12 бригаде хозрасчет лелае.

Московскии ленинградскии предприятей болах кхоачашду балхаш лакха дикал йолаш хилийтара чIоагIа лоархIаме да болхлой инженерно-технически болхлой технически балха говзал лакхъяр. Лакха декхараш тIа а эцаш тха коллективо дош деннад 55 сага керда балха говзал караерзае, хIаьта бригадни хьисапе шоллагIеи кхоалагIеи балха говзал караерзаергья 150 болхлочо. Инженерно-технически 30 болхлочо а лакхъергья шоай говзал.

Уж декхараш толамца кхоачашдергхилар хьахьекхад январь бетта даьхача къахьегама толамаша. Бетта план тIеххкхоачашъяьй.

Ш. МАХМУДОВ,
тха штате воаца корр.

Пропагандистий семинар

Укх деношка В. И. Ленина цIерахча культура Двореце хилар КПСС Грозненски горкомо гулъяь городерча пропагандистий семинар. Семинаре хиннараша ладийгIар массехк лекцега. «ХIанзарча ханарча дунен болхлой болама башхалонаши коммунистически боламе гучадувлача оппортунизма гIулакхашта йола критикеи» яхача темах лекци йийшар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела заведующе заместителa нов. Э. И. Лина, «Коммунистически общественни отношенеш хьаяра закономерностехи». «Керда саг — коммунизм хьалъер хьалкхевара наькъехи» яха лекцеш —философски Iилмай кандидата нов. А. И. Бурхарда, «Мукъадаьнна мехкаш дегIаахара капиталистически боацача наькъах» — КПСС обкома политически дешара Щен консультанта нов. Е. А. Варавинас, «ХIанзарча ханарча дунен халкъашта юкъерча гIулакхий керттера проблемаш» — КПСС обкома лекторски группа кулгалхочо нов. В. А. Губина.

ЧIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар гулбеннараша ерригача лекцешка.

Семинар йистеяьлча документальни кинофильмашка хьежар пропагандисташ.

К. СУЛТАНОВ.

Хургболча хьувкъама тешшаме лард

Надтеречни района «Надтеречный» яхача совхоза хьажкIаш лелаераша дIадахача шера гурахьа дена шерра къовсам дIаболабаьб кхашка махулла дукхагIа удобренеш дIаяхьара духьа.

Цу гIулакха укхаза хьакъоастайир тIехьатайса лафет йола ялх трактор. Механизированни бригадана керте эттав хьажкIаш лелаеш вола звеньевой Солтаев Адам. Механизаторашеи полеводашеи хьинаре къахьегах хIаналехьа кхо эзар тоннал совгIа моттигера удобренеш дIаяхьа вIаштIехьдаьннад. БIаьсти ялалехьа кхы а кхо эзар тонн удобреней дIаяхьа лерхI цар. Темпашка хьежача дош кхоачашдергда.

Г. МУСАЕВ.

Фермана новкъостал де деза

Соакха шура яккхара шера план ханал хьалха кхоачашйир Сунженски района Орджоникидзе цIерахча колхоза Первомайскерча шурий-товарни ферма коллективо. КIира хьалха кхоачашъяьй январь бетта шура яккхара план. ХIара денна 540—560 килограмм шура йоаккх укхаза. ХIаьта хIанз бетташ болча 70 Iаттах хIаранегара йоаккхар ворхI килограмм шура я.

Доярками юкъе хьоккхам телаш къахьег Чапиева Лидас, Бисаева ПаьтIамата, Оздоева Сонас, Гуноева ПаьтIамата, кхычар. ХIара беттача Iаттагара дешна 8—9 килограмм шура йоаккх цар.

Атта баьккхабац из толам.

Доахан кхабара йола рацион тоаяра чIоагIа терко ю ферме. Машинаца ата а саташ Iанарца вIаьлдеш тел доаханна ча, гIад. Цкъазза луш итт-итт килограмм д юлаш дийнахьа кхоза лу силос, 40 килограмм бардз кхоач хIара Iатта, ханнахьа хий меладу. Бакъда, йол телац деттача доаханна, вIалла лац царна концентраташ. Из чIоагIа Iаткъ хьайоаккхача шурий хьоанала 3,7—3,8 процент хила езача ферме хьайоаккхача шурий хьоанал хилац 3,5—3,6 процент мара.

Из кхоачамбоанар дIадаккха хала дац. ХIана аьлча, дукхагIа тела мара дезац доаханна хьоанал лакхъергйола доакъараш: йол, жмых, концентраташ. Колхозе йолаш я 50 тонн жмых. 20 тонн концентраташ. Иштта Iалашъяьй боахаме тоъал йол, кхоачам хиллал я силос, ча. ХIаьта кхы тIаэшаш йола концентраташ Iалашъе еза колхозо, Шурий хьоанал лохлушехьа а уж кхояр нийса дац, хIана аьлча дукхагIа зе доал цох.

Белгалдаккха деза Первомайскерча ферме Iаьсий геттара дика леладеш хилар. Дерста а цхьаккха цамогаш ца хулаш а да уж. 35—40 Iаса леладу Попович Мариас, Хашакиева Любас, Оздоева Кайпас, кхычар, ден-бус 500—520 грамм дезал тIаккхе царех хIара Iаса.

Дизза кхоачашду шоай декхараш доакъараш тIакхухьаш, кхыдола балхаш деш болча скотникаша Келематов Якъуба, Оздоев Тухана, Точиев Мажита.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкор.

УДОБРЕНЕШ — КХАШКА

БIаьстан балхашта кийчо яра чIоагIа къахьег Ачхой-Мартана района «Новосельский» совхозерча Мерзоев Жуния бригадир волча 4-ча бригаде. Бригада къахьегамхоша дика чакхбаьккхаб кхашка минеральни удобренеш товсара болх. Удобренеш кхашка дIаийккьар тIехьатувса лафеташ йолча ДТ-54 яхача тракторашца. Iойоассаль удобренеш кхо дIаккхувсаргаьца дIатайсар. Къаьстта дика къахьийгар трактриста Шептукаев Сайдале. Цо шийгарча кхо дIаккхувсаргаьца ворхI сахьат долча балха дийнахьа ворхI тонн удобренеш дIатоссар, нормах ворхI тонн мара тасса ца езача.

Удобренеш тIайоттачеи Iойоассаечеи дика болх бир совхоза болхлоша Мерзуева Марема, Дукаева Айзана, Хасоханова Хамитас. ВорхI сахьата долча балха ден нормах 4,5 тонн удобренеш тIайоттен дIатассен езаш бар уж. Цхьабакъда, цар шоай нормаш тIеххкхоачашйора, хIара дийнахьа 5,5 тонн минеральни удобренеш тIа а йотташ дIатоссар.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

Душанбе. Вокзала хьалхашкара майда.

Л. Окуневеи Н. Расуловеи сурт. ТАСС фотохроника.

ЧАКХЪЯЬЛАР ПОЛЯРНИ БИИСА

АРХАНГЕЛЬСК, 4 февраль. (ТАСС корр.). БIарг ма кхоачча йолча тундра аренашка, Новая Земля, Вайгач, Колгуев, Диксон яхача гIайреш тIа хьалбаьлар малх. ДIаьха Iа дIадаьнначул тIехьагIа эггара хьалха сигалара малх бIаргабайра наха. Чакхъяьлар йIаьха полярни бийса. Гаьнна Iа доаккхаш, сайца латтача саьрч ледерий, чарахьий, чкъаьрий лувцарий бIаьстанга, новигацена еш йола кийчо дIайолаелар. Чкъаьрий лувца оатхалаш, моторни лодкаш тоадеш ба чкъаьрий лувцараш. Цига тIаозаш ба кхача а кхы тайпа эша гIирсаш а.

Къаьстта дукха йоакхо я форда тIара оакхарий лувцача чарахьий е езар. Кастта шийлача хи чура лувца йолаергья тюленеши нерпаши. Ненецки къаман округерча Заполярни Iамаршка цу юкъа лувца йолаергья наваги, сига, сельдь, хIаьта тундре песцана чарахьал доладургда. Полярнера лар тохкараша дуккха тIеххкхоачашъяьй «кIаьда дошув» лаккхара йола сезонни задани.

КХОАНЕ ЦА ЕХКАШ

Республика боахамашта юкъе бокхагIчарех цаI я «Шалинский» совхоз. — ДIадахача шера тховшкара дийнна гIалаташ диц а ца деш, хинна кхоачамбоацараш теркал а деш, — йоах нов. Наурбиева, — кхоане а ца ехкаш, таханарча денах цайла а эпаш дика чакхдоах оаха тхоай де деза гIулакхаш.

Укх шера доакъарий база чIоагIъе дохI оаха. 50 гектар кен, 715 гектар дуккхача шерашка юв люцерна (цунах 600 гектар аьла лаьрхIаи, вож мошача доакъараи). 50 гектар цхьан шера юв баьцаш, 1816 гектар тайп-тайпара кхы культураш (царех 557 гектар силоса лаьрхIа) дIаерца.

ДIадахача шера а цу тайпара хIамаш дIаер а ханнахьа уж чуэцар а бахьан долаш, хIанз цхьаннена а корта тоха ца безаш хьайбаш диза долаш Iангара дахара кхоачам балла доакъар да тхога. Цу гIулакха оарцагIдьаьннад тхо таханехьа. ВIаьстан балхаш дIадоладара массе кхоачам вIаштIехьбоаккхаш латт.

— ТIаккха техникана ремонт елга мишта лел шун? — аьнна аз шийга хаттар дича дIахо цо аьлар: хIанз сухалбаь юртбоахама техникана ремонт еш ба совхозе. Къаьстта дика лел из гIулакх 3-ча отделенерча тракторни бригаде. Еррига 16 трактор я цига, царех 11 тоаяь а яьнна бригаде хьалийгай. Вожаш «Сельхозтехника» Аргунски районни отделене мастерскешка ремонт еш я. 15-тIа февраль тIакхачалехьа юхейисача тракторашта ремонт яь бовла беза ремонтникаш. ХIаьта юрта боахама машинаш бригаде шоаш тодю механизатораша. ХIанзае а тоаяь а яьнна кийчон мугIарах дIаоттаяь латт еррига машинаш.

Юртбоахама машинаш хьакIал оза кхоалленаш еце а. техникана ремонт елга во лелац совхоза цхьоалагIча тракторни бригаде а. 15 тракторах 14 кийча я, тоаяь яьннай квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIаювш йола сеялкаш, фиг бола ялаташ дIадув сеялкаш, культиваторааш, нохараш, макхаш, тракторашта тIехьатувса прицепаш, хьажкIаши свеклаи чуэца комбайнаш, кхыдола гIирсаш. Ремонт еча балхах ка а йоалаш хьабоагIа механизатораш Дудуркаев Юсуп, Разуваев Николай, воккхагIа вола тракторист Ломакин Александр, Бурцев Иван, кхыбараш а. ХIаране тIеххкхоачашъю дец йола нормаш.

Моттигерча советашка ховжамаш хургдолча ден сийна шерагIа социалистически яхь а йоаржаяь, кхоане а ца ехкаш, бIаьстанна тахан кийчо еш ба «Шалинский» совхоза болхлой.

Р. МАЛЬСАГОВ.

НЕОНАЦИЗМА КЕРДА МОТТ

Малхбузе дахача вайна эггара цатоам хулаш дар — вай юкъара порядок цIерапеи герзацеи лорае шоаш лерхIарах лаьца хабараш дувцараш ка ладувгIар. Цкъаза малхбузенгермански тIемеи политикаи деятелаша «Малхбузен демократи лораяр» шоай декхар да яхаш дувцаш хилча хала хул царцара эгIазлю юхакъовла. Къаьстта хала хул цар деча къамаьлашца цар нацистски уйлаш хьалха санна хоалуш хилча, хала да, хIана аьлча хIанз а шоай нацистски иккаш менгена кIала йоадаярахи сейфашка авантюристически планаш йоадаярахи...

ХIанзарча тIехьенна дагадоагIаш а тайп-тайпара бесаш хиннад цу планий. Цхьабакъда малхбузенгермански деятелий тIема планаш хIанз кайзер е фатерланд лораярца, фюрера е рейха сийденца ювзаенна а йоацаш «мукъа дуне» лорадарца ювзаенна я.

Уж нах со лораве лерхIаш ба аьнна хьахезача чIоагIа новкъа хул сона.

ХIаьта Малхбузен Германе нацизм хьаллацарал а вогIа да — вай къаьнарча политика тIера цадалар, юха а ФРГ реакционни политика «малхбузен кортамукъале» йолча вай системе хиланза даргдоаца дакъа да яхаш цунна тардала гIерташ хилар.

Цо сона дагадохийт Чемберлен правительствана керте лаьтта тIом хилалехьара шераш. Гитлера хьалхашка из юха па воалаш цхьа ди а дIадодацар цу хана. Малхбузен демократи тIехьа ца хилча ярьгьяп Гитлера яхачоа. хIана аьлча коммунизмах «малхбузен цивилизаци лораерех» керттервар ва из, яхаш дувцар цо.

Малхбузен союз бахьан долаш цо тIом бергболаш Малхбузен Германена атомни герз кара дала деза йоах тханцига. Цхьабакъда цу уйлаша Гитлера яхар деш хинна политика дагайохийташ хилар вай хана ца зувш хила йиш-м яц духхьала хьаькъалах тувлабеннарий е мошенникий мара. Шоашта дика ховшие а из харц деш бола уж а вожаш а геттара дукха-м ба.

Цу дешах лаьца йола политика дукха хIама ца эшшаш цаI я английски консерватерийи лейбористийи, Малхбузен Германена атомни герза доал де дукхагIа бокъо ялар лерхIаш йола НАТО дукхача оагIоний ядерни низаш е «атлантически низаш» хьаллоацаш я уж идеяш. Гарольд Вильсона фуннагIа яхе а цу шинна идея лард Малхбузен Германена атомни герз кара даларах латт.

ФРГ-на кара сенна кхоачийт ядерни герз? Духхьала цаI мара дац цунна хьаькъалера жоп — моллагIча хана тIом болабе йиш хилийтара. Эскаре, полице, судий органашка, бундестаге юхабаьккхача нацисташа хIанз демократически барзкъаш тIадувхадой а хьалха шоаш леладаь хIамаш леладу. Гитлеровски тIолхаш Iокхайсай. Цхьан хана гестапос «тешам хила мегаргболаш ва» аьнна белгалваьккха, хIанз «Малхбузен Германена бокъонаш ехаш волча ФРГ президента Любкес даьча къамаьло хьахьокхаш да дIадаьннар юхадийнлуш хилар. ХIаьта из-м беганта а доацаш да.

ХIанз демократе сибате а йолаш ший гIулакх деш йолча хана цIаккха ца хиннача тайпара кхераме я нацизм. Хетаргахьа нацисташа шоашта дикагIдар хержад. Гитлеровски лозунгаш кхайкае йолалой цхьанне а хьалдоацаргъяц Малхбузен Германи, цудухьа къаьна ераш Iо а теIаеш цар кхайкаю керда лозунгаш: «Демократи, демократи, демократи!» Борз иштта дика устагIах Iеха Iомаенна ха хиннаяц исторе чу.

Мадарра аьлча, Малхбузе юхахьахулаш йола нацизм шин тайпара я: лакхача политика оагIонгахьа демократически дика ацараш а декхаш ловз из, хIаьта вокх оагIонгахьа къизал, расизм, антикоммунизм.

Малхбузен Германе атлантически ядерни низашка оаз хургйола керда планаш оттаяьча Англе политикех керттерчарех цаI ва арахьарча гIулакхий министр хинна Гордон-Уокер. Массане юкъарча хоржамашка ший консервативни моастагIчул яьшар из. Юха а дополнительни хоржамашка яьшар Гордон-Уокер.

Политически боадо йолча мара къона нацизм а къаьна яр мо мара яха йиш йолаш яц. Реакци гучаялара цхьатара бехке ба гуччахьара фашистаци Европа аьттехьара социалдемократически партии, хIана аьлча коммунизмаца селла чIоагIа моастагIал долаш хиларца йист ца хулалуш бус уж, хIаьта цкъаза коммунизмана дуxьаларча воаткарашта эггара чIоагIагIа бола гIончаш а хиле дIаовтт.

Кхычарел дикагIа барт болаш ба малхбузенгермански реакционераш, цудухьа дунен реакце керттера стряд хулаш а латт царех. Малхбузенгермански милитаризм дунен халкъашта юкъерча шоай низех эггара дисциплинированнегIа хиларца белгалъяьккха йола отряд лоархIаш бола английски, французски, американски аьттехьара политически деятелаш хьаллоац президента Любкеси цун доттагIашеи.

Къаьнара буржуазни мораль херцаш латтача тха малхбузен дунен тIа кхы де хIама доацаш йола буржуази тIехь-тIехьа дукхагIа ценизмагеи амаральностагеи ют кризисера хьаьлара духхьала из цхьа догдоахилга я аьнна хеталуш хиларах тарра. Ховш ма дий из хьалвалар а доацаш деш йоаллача общества ха тIехьаякхара духьала яла ухаш дола лазар хоалац аьнна хетадалийтара йола цхьа способ мара ца хилар. Нагахь санна малхбузенгермански милитаризмагара гIо деха дезаш западни демократи яле, моллагIча беса лаш а йоацаш ше шийна теха да из.

Тешабе гIерташ шоашта дувцачох дукха дош хетаи бац дукхагIбела англичанаш. Малхбузен Берлина «кортамукъале» бахьан долаш е Бонна демократена тIаэтта тха халкъага тIом байта геттара хала хургдар, хIаьта фуннагIа дича а уж раьза бац герзий дака пIелг тIалоаттабе Малхбузен Германена бокъо луш атлантически е ядерни дукхача оагIоний низий идеяшта. Из тайпа идея эшаш яц халкъа. Кхыметтел Вильсона кабинета аьттехьара членаш а цу уйлай лоархIам бе безаш хул. Халкъо ший хоадам болла дош аргхилар шеко йолаш дац, тIаккха-м тхоай керда демократи лораяра гIулакха малхбузенгермански цIерах, герзах тийша хила а дезаргдацар тха.

Джеймс ОЛДРИДЖ,
английски писатель.
(АПН).

Лондон, телефонаца.

ЦIийна метта дIайода «БК-8»

1949-ча шера ноябрь бетта биъса юкъе яхача хана Киеверча цхьан клинике йоалайир цамогаш йола саг. Машиннаькъа тIа лозаяь яр из. Дукха цIий доврах леш латтар из, ца леш из хьаярг ма йий аьнна дог доахилга дацар.

Духхьала цхьа средство яр хьажа везаш — цIий чудоттар. Медицински Iилмай кандидата Гнедаш Тимофея чуеттар Максименкона цIийна метта дIайохийташ йола, хIаьтта техкача кердача препарата ах литра. Iуйрийна унахочо бIаргаш хьалеккар, кхетам чу ера. Из яр эггара хьалха доахана цIийха хьаяь йола Iалаьмате дика свойстваш йола БК-8 яха препарат.

ЦIийна метта дIайохийта вещество шера итташ тоннаш арахецаргйола завод хьалъяьй хIанз Киевски дулха-комбинате. Из арахец коачеи порошока хьисапеи. Порошока хьисапе яраш чIоагIа атта я, укх ханналца мара мегаргьяц аьнна ха йилла яц из.

Дуккхача шерашка Iилмахоша хьийга къа толамца кхоачашхилар. Ер да цун истори.

Сага цIий тохкаш довзар медицински эггара хьалхара объект хIана яц аьнна я. Мичча тайпара дале а, цIий мишта лел хьожаш 2500 шу хьалха денз къахьийгад лораша. ХIаьта а эггара лоархIамегIа йола гематологе кердалараш дайзад укх тIеххьарча 10—15 шера.

Боккха мах бола доакъош корадаьд цIеца. Масала, цIе аьлхаша — трамбоциташа сецаду дукха Iоуха цIий. ЦIий кIезига долча унахошца кхоачамболлаш яц эритроциташ. Цудухьа, сага цIеца цхьаццайола лоархIаме элементаш ца хилча, сага дарба дара пайда эц донора цIех.

Практико хьахьекхад, мелла дукха из цIий кийчдойя а цох кхоачам ца хулилга. Цул совгIа маьха чIоагIа деза а да из. Хьалхашка эттар декхар, цун метте кхыча веществох пайда эцар.

Из декхар кхоачашдара медицина дукха балхаш даьд доахана цIий сенах латт хьожаш. Сагеи доаханеи цIий латт цIечеи кIайчеи шин фракцех. ЦIеча цIийца я эритроциташ, кIайчунца лейкоциташи белкови элементаши. Лазарга хьежжа унахочоа эшаш хул царех цIаIаш е шоллагIъяраш.

Доахана цIийх пайда эцара, цох дIакъоастае еза саг вувш йола видово-специфически элементаш. Цунна низ бе болабир йIовхалца, кислоташца, шелочашца. Цу гIулакхо доадора цIецара (белокацара) пайдана дола а доаца а доакъош.

Боча белокаш йотайолийтача коагуляцена мишта къовсам лоаттабе беза. ХIара белкови клетка латт дуккхача аминокислотех, тухех, кхыча белкови элементех. Гидролиза новкъосталца юххьанца хинна элементаш къаьст-къаьста хургйолаш белок йохае лаьрхIар. Хьахинна коачал — гидролизат пайдана хилар организма цхьаццадолча хьалашта, масала, дуачча хIаманца чам боацача хана хIаьта а цIенача цIийна метта дIадодацар из...

Украински ССР-а Iилмай Академе биохиме институто тахка доладир доахана цIецара сага зене йола белкови элементаш дIа а йоахаш пайдана яраш юхейитара дола наькъаш. Цу даькъе цIийна метте дIайодар хьайир сыворотках, вешта аьлча цIецарча кIайча даькъах. Препаратащара дIакъоастае езаш яр доахана характеристикаш лелаераш. Iилмахошта карагIдаьлар сагеи доаханеи цхьатарра йола юкъара элементаш юта а юташ, зене йола элементаш дIакъоастае.

Сага цIеца хулача 6 процент белоках йиъ процент юхейисар препаратаца. Иштта хьахилар БК-8 яха белкови препарат. Дейна цIий миссел дукха а хинна цун метта дIаяха езаш яц из, цIий дейнача организма функцеш юхаметтаоттаяра дIайохийт из. БК-8 пайда эц геттара дукха цIий дейна саг нийсвеннача, саг гIелвенна кIалвиса хилча, язвенни процессе, доагам хиннача. ЦIена метта дIа а йохийташ боккха пайда эцарал совгIа, дукха дарбана свойстваш я, сага дегIа хьоасаша дика дIатIаэц, цIий хьахилийтара процессаш сихъю.

БК-8 пхьанашка чуйохийт цхьацца тIадам бохийташ е кIежа хьисапе, ерригга 5 миллилитрагара 1—2 литрага кхаччалца. Из хьаяьраш ба УССР-а Iилмай Академе бокъонца вола член Белицер Владимир, УССР-а заслуженни лор Гнедыш Тимофей, биологически Iилмай доктор Коткова Клавдия.

ТРИСВЯТСКАЯ Валерия,
АПН корреспондент.

Ионуташ — чхьагIар деча

КIоаргга лаьтта кIала да тхо. Лампаша йоккха сердалю лу. Пенийн тховнийн дIоаххала хьалйолх чакхса доагIа ей трубаш. Цкъаза дошо бессен цкъаза цIен хеталу уж. ЧугIолла дIалодача чхьагIарга хьежжа хувцалу цар бос.

Царех цхьайолча трубашкара чхьагIар Iалаьмате йоккхийча аьшка-бетона цистернашка дола вокхар чу гIолла — бIаьн литраш чуйодхача буты-нажа бешкашка. Холодильни установкаш латтача Мосвиншампанкомбината заводий цхьан отсеке чу долх тхо. Лохача температура низаца чхьагIарах кристаллаш хьаювл укхаза. Из «продукци» чIоагIа эшаш йола предприяти я вай мехка: чхьагIара кхерий кристаллех хьаю пьезоэлементаш.

Вож отсек... Нагахьа санна хьалхарча чу пийла хиннаяле укх чу йIайха я. Укхаза азотистий веществай лакхарча температура Iоткъамах тIера хьаювл. Iолег атта лутталуш йола юхеяха хIамаш. ХьеIа ,хоза бос болаш иштта хулийт чхьагIар. ТIакхоачаш йолча цу ерригача «халойех» чакхдаьлча 30 дийнахьа дIаоттадаь лоаттаду чхьагIар. Цхьабакъда, бокъонца обработка яь яьнначул тIехьагIа мара-м хилац из. ХIанзарчоа шоллагIча моттиге болх мишта лел хьожаргда вай. Укхаза буташ я. бакъда тха уйла тIайодараш уж а йоацаш ионообменни кIуввнех йиза йолча колоннай установкаш я. Установкана юхе къахьегаш ба кIай халаташ тIадувха кхаьнах. Уж ба биологически Iилмай кандидаташ Бегунова Розалия, Захарина Ольга. Шаькха а чхьагIар даккхара Iилма-тохкама института лабораторе болх беш я уж. Заводе производственни тохкам бу цар. Цар кийчъаьча технологе цхьайолча чоалханерча операцех мукъайоаккхаргъя производство.

Процесса тIеххьашкара хьадолале вай, — аьнна тхона янтарни чхьагIара ши пела хьалдуз Бегунова Розале. Царех цхьанне чу № 13 йола портвейн да, хIаьта шоллагIчун марха малагIа я ха шоаш гIортал шо...

ШоллагIча пела чу детта Iалаьмате дика комсий чхьагIар миштад ха специалист хила везац. ДукхагIа лаьттачарех дола марочное из да аьнна тхона хетадалар тамаш а яц.

— Шинна а пела чура дар цхьа тайпа чхьагIар да, — йоах лабораторе заведующе.— Бакъда, хьалхарча пела чура дар иона обменни кIувнашца обработка яь-м дац. Цудухьа чхьагIарца йисай из хьеIа ца хулийташ йола азотисти веществаш, кхыча металлий аьшка катионаш. ХIаьта уж ерригга хIамаш дIаяхай шоллагIча пела чурча чхьагIарах. Цу гIулакха новкъостал дир даьхен катиониташа. Цар дакъа лоацача моттиге е шелалца а е лакхача температураца а обработка е езаш хилац чхьагIар. Ионообменни установкай колоннашка гIолла чакхдаьккхача кхоачам ба цунна. Иштта хьаю па талхаш дуккхача хана латтаргйола геттара хьеIа продукт.

ЧхьагIар доаккхача ионуташ юкъеяхьарах бола тохкам хIанзчул 10 шу хьалха вай мехка дIаболабаьбар Бегунова Розалеи Захарина Ольгаси. ХIанз уж тохкамаш СЭВ — дIа-юха экономически новкъостал дара Совета тIадилларах деш да. Белгалдаккха безам боагIаш да 1964-ча шера ноябрь бетта Бухаресте хиннача СЭВ-а доакъашхой долча мехкашка чхьагIар цIендеча катиониташ юкъе а ухийташ даьча тохкамашка специалистий чхьагIар дерий координационни совещане из гIулакх геттара дика лархIар.

Ионообменни тайп-тайпарча маркашта эксперимент еш Д. И. Менделеева цIерахча института йоккхагIйолча Iилман болхлоче, технически Iилмай кандидата Тевлина Аннас хьаяь СДВ-3 яха катионита белгальяьккхар советски тохкамхоша. ЧхьагIар даккхара доацаш кхыча гIулакхашта тайп-тайпарча кIувний 20 совгIа маржа кийчъяьй кафедрас. Стероидни гормонаш цIенъеча юкъеухийташ йола катиониташ тIара лиценээш цхьадолча мехкашкарча фирмашка ехкай.

Генриетта АЛОВА.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДОТТАГIЛЕН ВIАШИ ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРЕИ ВЕЖАРИЙ ЙОЛЧА УЙЛАНЦЕИ

ПРАГА, 3 февраль. (ТАСС). 1965-ча шера 28 январе денз 2-ча феврале кхаччалца йолча хана Праге хилар аргIана йола, вIаши экономически новкъостал дара Совета XIX сесси.

СЭВ-ай СФРЮ правительстванеи юкъе йолча Совета органий балха юкъе Югославе дакъа лацарах яьча соглашенега хьежжа сессе тIа хилар СФРЮ делегаци.

Сессе наблюдателаш болаш хилар КНДР-еи Куба Республикаи викалаш.

Араьккхача коммюнике тIа белгалдоакх Совета XVIII-чеи XIX-чеи сессешта юкъерча хана вIаши экономически новкъостал дара Совето даьча балхех исполнительни комитето яьча докладага сесси хьажар.

ВIаши экономически новкъостал дара Совета XVIII сесси хинначул тIехьагIа СЭВ-а членаш долча мехка вIаши леладу гIулакхаш дуккхача оагIон а шин оагIон аларда тIа, цар халкъа боахама массадолча доакъошка дегIа а даьхкар, тоалуш эрга а даьлар.

Совета XVIII-ча сессе вIаши юкъера экономически Iилма-технически гIулакхаш дегIадоаладарах дола соцамаш кхоачашдеш, СЭВ-а членаш долча мехкаша 1966 — 1970 шерашка халкъа боахам дегIабоалабара планашта координаци яра хьакъехьара хьалхара беш бола болх чакхбаьккхар. Къаьстта аьлча СЭВ-а членаш долча мехкаша хьалхехьа оттаьча порядках вIаши товараш дIаюха кхачийтара ориентировочни объемаш оттайир, экономически гIулакхаш леладара дукха проблемаш къоастайир.

Совета органаша тIайийцар дунен халкъашта юкъерча промышленни продукце керттера тайпаш дахара специализацин кооперировании яра йола дуккха рекомендацеш, хIаьта иштта оттайир вIаши хьаштдола цIаьххача хана координаци е еза Iилман технически тохкамаш дара кертерча лостамех йола предложенеш.

XVIII-чеи XIX-чеи сессешта юкъерча хана хьаштдолча оагIонашка кхоачашъяьй вIаши экономически гIулакхаш леладара хьакъехьара дуккха мероприятеш. Венгре, ГДР, Польша, СССР-а, Малхбузен Украина даькъа, Чехословаке вIашагIтехача системех дIатехай Румыне энергосистема а, хьа а яь болх бе йолаеннай 93 эзар гаргга йолча единицах латта загоний юкъара парк, НРБ, ВНР, ГДР, ПНР, ЧССР дакъа а лоацаш хьалъяь яьнай Кингисеппски фосфоритни рудники СССР-ра обогатительни фабрикеи. СЭВ-а членаш долча мехкашта юкъерча гIулакхий хьакъехьарча валютни финансови дешай керттера мероприяти яр переводной сомий дукха оагIоний расчеташка довлар, вIаши экономически новкъостал дара дунен халкъашта юкъера банк вIашагIтохар.

Сессе къоастадир СЭВ-а членаш долча мехкашта юкъера экономически Iилма - технически гIулакхаш дIахо дегIадоаладарахи тоадеш эргадахарахи дола декхараш.

Совета XIX-ча сессе оттаяь чIоагIйир вIаши экономически новкъостал дара Советаи СФРЮ-неи юкъера Совета органий балха юкъе СФРЮ дакъа лацарах йола соглашени.

29 январе денз 2-ча феврале кхаччалца йолча хана Праге хилар исполнительни комитета XVI йола заседани а. Исполком хьежар СЭВ-а XIX-ча сессе рекомендацеш тIареи решенеш тIарех хьайоагIача мероприятешка, уж кхоачашъяра тIадерзадаь дола соцамаш тIа а ийцар.

Исполнительни комитето могайир СЭВ-а членаш долча мехкаша химически, электротехнически, металлах хIамаш еча, ейгача промышленноста цхьайола керттера оборудованеш караерзаяреи хьяреи хьакъехьарча вIаши юкъерча гIулакхех йола рекомендацеш. Мехкдаьттаи газеи промышленноста даькъе вIаши юкъерча гIулакхий цхьадолча дешашка а хьежар из.

Белгалдаьккхад 4,5 эзар километр совгIа йIаьха йола, Венгре, ГДР, Польша, СССР, Чехословаке чIоагIа дакъа а лоацаш хьаяь «ДоттагIал» яха нефтепровод СЭВ-а членаш долча мехкашта вIаши леладеча гIулакхех боккха пайда боалаш хилара къаьгга бола хьокхам хилар.

Исполнительни комитето чIоагIйир 1965-ча шера план, цунна юкъе керттера моттиг лоац 1966 — 1970 шерашкарча планий координаце хьакъехьара балхаш дIахо дахьаро. Совета сессеи СЭВ-а исполнительни комитета заседанеи дийца дешаш чакхдаьлар вежарий доттагIлени дувцар дизза вIаши кхетадареи уйланца.

ГДР ХАЛКЪА ПАЛАТА КХАЙКАРАЛ

БЕРЛИН, 4 февраль. (ТАСС). Нацистскии тIемеи зуламхошта суд е тIаккхувш хилар 1965 шера 8 мае денз соцадолда аьнна ФРГ правительства яьча решенеца дувзаденна дерригача мехкий парламенташка деча кхайкарала текст тIайийцар селхан ГДР халкъа палата сессе.

Боннски правительства яь тамашийна бIеха решени боккха кхерам ба машара, халкъий кхерамзленна, машаре дахара, йоах кхайкарал тIа. Цу решене халкъашта юкъерча бокъон принципаш телхаю. ФРГ правительства лелаеча, машара кхерамерча реваншистски политика цхьа дакъа да из.

Халкъа палато дерригача мехкий парламенташ Малхбузен Германе правительства планах тIайийцача нацистскии тIемеи зуламхошта суд е тIаккхувш хилар соцадара оттадеча гIулакха тIахьех ерригача средствашца духьала йовлара. Халкъа палата кхыча парламенташкара кхайк гитлеровски фашизмо зуламаш деча юкъе дакъа лоацаш хинна цхьаккха саг таIазар ца деш мукъаволийтаргвоаца, хIанз ФРГ-е баха а кортамукъа болча а берригача нацистскии тIемеи зуламхошта Iазап дергдола гIулакхаш дара тIахьехаш.

Оаха иштта дувц укхаза кхайкадер хьалха даьча зуламех бехке барашта де доагIар дарал совгIа, де кийчдеш дола керда зуламаш юхатохар а доландаь, йоах кхайкарал тIа.

Цул тIехьагIа палато йийцар ГДР парламентски делегацеш Чехословакеи Индонезеи яхарах йола отчеташ.

Дувцача дешашта юкъе яр цхьайола законопроекташ а.

Цун сий ду

Ши шу хьалха Ленинградера химико-фармацевтически техникум йисте а яьккха Ачхой-Мартана аптеке балха вера Вокалитев Абаз. Дукха ха яц из, бакъда, ший къахьегамца везавалийтав цо ше юртахошта. Боккхача безамца йоах цар цун цIи.

Мичча хана эше а новкъостал де кийча ва из. Иштта, дукха ха йоацаш Ачхой-Мартана больнице хала цамогаш волаш Буматера Зейтов Шарип воалавир. Сихха операци е езаш яр цунна. Хирурга Джамалдинов Шамсудина физиологически раствора заказ дир аптеке, хIаьта из геттара сиха кхоачашдир. Иштта дола масалаш дуккха доаладе йиш я. Молхаш я аьнна аптеке вена саг безаме тIаэц Абаза.

Духхьал аптеке барца боалаш бац Абаза болх. Цо хьинаре пропаганда ю медицински знанешта, масала «Лермонтовский», «Новосельский» совхозий болхлошта хьалхашка «Баха нах молхашца Iалашбар» аьнна лекци йийшар цо, хIаьта «Вирусни гриппи цох хулари», «Къаракъ мелилга дегIа доккха зе», кхыча темаех а беседаш яьй.

Ший мукъа йола хIара минут зехьа йоаяц Абаза. Дика агитатор ва из шийна тIачIоагIъяьча участке.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

ЦХЬАККХА БЕР ЧУДУСАРГДОАЦАШ

Эггара эффективнегIа йолча методех болх беш, шоайла урокашка ухаш, царна кIоаргга анализ еш, керда методически литература дувцаш, классай кулгалхой семинараш еш ба тха, Грознерча № 22 йолча юкъерча школа хьехархой. Цар лаьрхIад дешархошта хьехам луш санна кхетам балара а чIоагIа терко е.

Хьалхара ах шу йистехоалаш ерригача 8-гIча классашка дешара тIехьавусаш саг вацар, из хилар цу классашка болх беча хьехархой, къаьстта Щербаковас, Растевановас, Телятьевас, Колобековас дика къахьегар бахьан долаш. ХIаьта ерригача школе успеваемость 93 процент я, из—соахкарчул 3,5 процент лакхагIа. Дешарга диллача Ленински района школашта юкъе кхоалагIа моттиг яьккхай тха школа.

Дешара шу йистедоалаш дешара тIехьависа цхьаккха а саг ца хилийта лаьрхIад эаха. Из кхоачашдара шоай низи хьинари ца кходеш хIара урок лаьрххIа кийчъю тха хьехархоша. Царех ба Л. К. Цурикова, А. А. Маркарьянц, Л. Т. Галинич, З. И. Борисенко кхыбараш. Тайп-тайпарча методех, формаех цар еш йолча уроках дикка пайда эц дешархоша. Масала, вахара уйла ейташ я укх темаех цар язъю сочиненеш. «Мала хила безам ба хьа», «Фу бахьан долаш еза хьона Даьхе», дукха кхы а.

Каст-каста заводашка экскурсеш ю дешархоша, цул тIехьагIа стенлаш, альбомаш кийчду. Берашка дика дешийтара чIоагIа лоархIаме да дешархошта производственни болх Iомабар а. Городерча ворхI предприятешка болх беш ба тха дешархой, масала, электромеханически заводе, берий яслешка, кхычахьа. Царех дукхагIбараш токарий цхьоалагIеи шоллагIеи разрядаш а йолаш шоаш болх беш ба. ХIаьта школьни мастеркешка мебела, оборудованена ремонт ю. Иштта вахарга кийчлуш ба дешархой.

Н. КОРОЛЕВА,
Грознерча № 33 йолча юкъерча школа завуч.

НАХА ГIУЛАКХ ДАРА

Укх тIеххьарча хана белгалл эргадаьннад Наурски района бувзама узла болхлоша бахархошта ду гIулакх. ЦIаккха а ца хиннача тайпара дика чакхдаьннад укх шера района къахьегамхой газеташ, журналаш яздар. Почтальонаша къахьегамхошта дIакхухь 18 эзар экземпляр газети журнали.

Къаьстта дика чакхдаьккхад из гIулакх Наурерча (начальник нов. Л. С. Иванова) бувзама отделене. Цига 1000 сага лаьрхIача 860-не деша газеташи журналаши яздаьд. Иштта дика къахьийгар Савельевски станица (начальник нов. Калгинова), «Советская Россия» яхача юртарча (начальник нов. Новосадская) бувзама узлашкарча болхлоша.

Укх шера хьалхарча деношка районни бувзама узле подписчикашкара хоамаш ухар газеташи журналаши ханнахьа хьакхахьац, яхаш. Из кхоачамбоацараш сихха дIададьхар балха юкъера. ХIанз цхьаккха саг вац латкъаш.

Дика къахьег бувзама узле дукха ха йоацаш балха енача почтальона Раиса Федоровна Михайленкос. Ше болх беча участке цхьаккха подписчик витац цо теркам ца беш, хIара дезалле еза хьаша я из.

ХIанз района бувзама болхлой чуйнна къахьегаш ба моттигерча Советашка дергдолча хоржамашка кийчо еш.

Ф. ДМИТРИЕНКО,
Наура бувзама узла начальник.

ХЬЕХАРХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Шаьла района дикагIа болча хьехархой конференци хилар укх деношка Шаьларча № 8 йолча юкъерча школе. «Дешара хьалхарча ах шера итогехи шоллагIча ах шера хьалхашка латтача декхарехи» аьнна доклад йир Шаьла районо заведующе нов. Цураева. Докладчико белгалдаьккхар хьехарал совгIа кхетам лулга а керттердар долга.

Цигга къамаьл даьча дуккхачар йийцар берашта хьехами кхетами балара балха методех, хIаьта дукха пайдане предложенеш а елар болх тоабара.

М. ЭНДИЕВ.

ХIАРА ДЕЗАЛГА КХАЧИЙТА ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ

Советски наьха духовни хьаштий вай парте цахаддаш йоакхо яр бахьан долаш 1965-ча шера денз цхьаккха боарам боацаш подписка дIайиергъя дерригача газеташтеи журналаштеи, хIаьта хIара подписчика торо хургъя шийна езаенна издани язъейта.

Дерригаш а дIалаьрхIача 1965-ча шера республикерча къахьегамхоша 411 эзар экземпляр тайп-тайпара газеташи журналаши яздир, е дIадахача шерарчул 28 процент дукхагIа.

Юрта подписка яра боарам 33,9 процент лакхбаьб, хIара эзар сага кхоачача кепа йоазеи боарам 342 экземплярагара 437 экземплярага кхоачаш, е 27 процент лакхбаьб республике.

Из долла хIама вIаштIехьдаьннад партийни организацеша дени новкъостал дари цу гIулакха юкъе 5 эзар саг юкъе волча общественни кепа йоазув доаржадераша доккха дакъа лацари бахьан долаш, хIаьта царех дикагIбараш ба Ножай-Юрта юкъерча школа хьехархо нов. Асталова Манаш, Наьсарен-Воказлерча автобоахама техник нов. Дзауров Мустабе Поста, Шаьла района Ленина цIерахча колхоза кхаш леладеча бригада бригадир нов. Ногамерзоев Абзат, ЦРМЗ техник-конструктор нов. Елизарова Лидия Михайловна, «Старогрознефта» 1-ча мехкдаьтта промысла геолог нов. Матвеева Юлия Ивановна, ГНПЗ инженер нов. Орехова Анастасия Николаевна, дукха а кхыбараш.

1965-ча шера подписка дика чакхъяккхарах общественни кепа йоазув доаржадерех волча 161 сага поощрени яьй республика бувзама управлене.

1965-ча шера подписка еча хана города къахьегамхошта дезаделар тIадилла подписка яйтар. Подписка цу формо чулаьцар 474 организаци, хIаьта цар болхлошеи гIулакхерча нахеи 457 эзар сома маьха газеташи журналаши яздайтад.

ДукхагIа йолча, къаьстта а йоккхийча, промышленни предприятеша, подписка яра оттадаь боарамаш дIадаьхачул тIехьагIа, болхлошеи гIулакхерча нахеи дукха а дукхагIа яздайтар тIадилла газеташи журналащи.

Масала, 1964-ча шера Грозненски химически комбинате яздаьдар газетийи журналийи 2223 экземпляр, хIаьта 1965-ча шера — 5232 экземпляр. 40 процент дукхагIа яьй подписка Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, № 1 йолча швейни фабрике — шоза хIана яьяц аьнна дукхагIа. хIаьта, иштта кхы дуккхача промышленни предприятешка а.

Промышленностеи юрта боахамеи дуккхача къахьегамхоша массехк экземпляраш яздайт газеташи журналаши.

Масала, Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза 1-ча отделене бухгалтера нов. Мерзоев Хьамида цIагIа 17 экземпляр тайп-тайпарча газетийи журналийи яхь почтальона. Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза болхлочоа нов. Хасаев Iазама — 8 экземпляр, Гудермесерча поликлиника медицински сестрайна нов. Беликова Татьяна Даниловнайна — 11 экземпляр, Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхочоа нов. Серов Петр Тимофеевича — 8 экземпляр, иштта кхы дIахо а.

А. КОЛКОВ.
«Союзпечата» республикански отдела воккхагIа вола инструктор.

Советски правительства протест

НЬЮ-ЙОРК, 4 февраль. (ТАСС). ВIашагIкхийттача Къамий Организаце СССР-а хадланза болча викалаша селхан Конго правительства (Леопольдвиль) викалга яхьийтар «Известия» яхача газета корреспондент Н. П. Хохлов лацарах йола Советски правительства протест.

Советски нота тIа йоах, 1965-ча шера 29 январе Леопольдвиле воча оагIорахьа низ а беш конголезски охранка чинаша лаьца набахта веллар «Известия» яхача газета корреспондент Н. П. Хохлов. Дунен халкъашта юкъерча бокъон массане могаеш тIайийца нормаш йоха а яь конголезски полицейскеш хьалха СССР-а посольство чухиннача Советски Союза доалахьа йолча зданена чу а хьийлха, цига чухьежар, из здани дIалаьцар.

Советски Союза хьашташ уттадеш йолча Чехословацки Социалистически Республика Конгорча посольства Конго МИД-ага Советски правительства цIерах дIахайтад законах доацаш леладеча гIулакхашта чIоагIа духьал хилар, советски корреспондент Iалаьмате чехка мукъавалийтар хьадийхад.

Из иштта доллашехь конголезски Iаьдалю чувоаллаву Н. П. Хохлов.

Ше леладу гIулакхаш бакъде гIерташ конголезски Iаьдало доацараш дувц, Н. П. Хохлов бокъо а йоацаш Конго территоре тIа хиннав, яхаш. Цхьабакъда конголезски Iаьдала дика ховш да конголезски посольствас 1964-ча шера 10 октябре Брюсселе еннача визах Н. П. Хохлов Леопольдвиле вена хилар.

Шеко хила ягIац дунен халкъашта юкъе Конго Республика (Леопольдвиль) сий доадеча цу тайпарча гIулакхаша конголезски паччахьалкхеннеи къамаи цIенхашта зе деш хилара.

Советски правительство хьаьда духьал я советски корреспондента Н. П. Хохлова хьакъехьа леладеча гIулакхашта, из чехка мукъавоаккхаргхиларга хьежаш а я. Из иштта хьеж Советски Союза доалахьа йола здани мукъайоаккхаргйола а из зулам даккхара бехке болча наха доагIаш дола таIазар дергдола а гIулакхаш Конго правительства тIаэцаргхиларга. Советски правительства протеста копи ООН-а Генеральни секретарага У Тана дIаденнад.

Корейски Халкъа-Демократически Республика. Советски низ бола техника юкъе йолча Мусански аьшка руда доаккхача горнякаша ханал хьалха кхоачашйир дIадахача шера план. Иштта дика толам баккха вIаштIехьдаьннад цар кердача шера хьалхарча кIирашка а.

Сурта тIа: 25-тонни советски самосвалаш Мусански лаьтан тIара балхаш деш.

ЦТАК—ТАСС сурт.

ЛАОСЕРА СОБЫТЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 4 февраль. (ТАСС). КIирандийнахьа переворот е гIийртача Вьентьяне этта хинна кхохкам юхабаьнна бале а, цига хIанз а сатийна яц.

Хьал чIоагIа кегаденна латт. Полковник Бунлет Синоси керте латтача къонача армейски эпсараша яь выступлени йизза еха хиларах Малхбузерча агентстваша хоам бой а, мятежникаша хIанз а шоай бе йоаллаю Вьентьяна центр, радиостанци, оборона министерство, стадион, граждански аэропорт. Мятежникаштеи правительственни эскараштеи юкъе довнаш хул, городе хьанхайкадаь комендантски сахьат, переворота юкъе дакъа лоацаш хиннараш тIахьехаш йола листовкаш я улицашка кхайса; Вьентьяне бизза кегар боал. Шоай бараши наьха бараши малагIаш ба хара салташа повязкаш лелаю — мятежникий сийна, правительственни эскарий баьде IажагIеи IажагIеи. Баха нах город йита дIаухаш ба.

ХIама дика довзаш болча наха яхачох, переворот елга дохар кхета а деш, Бунлет Синоси караваха кийча ва. Селхан радио чу гIолла Синосе хоам бир нейтралистски принцаца Суванна Фумаца переговораш еча хана корадир мятеж дIаяккхараи мятежникий доакъош регулярни эскарах юхадIанхетарам эша хьалаш, аьнна. Цхьабакъда, тахан ЮПИ корреспондента еннача интервью тIа, цо аьлар, ше селхан аьнначоа тIера а ваьннав, Лаоса лакхерча командоване составе юкъе хувцамаш делга дIахо дIадехаш а ва. ТIема кийчо хила аьнна ший эскара приказ деннад Синосе. ГIулакх довзача Вьентьянерча наблюдателаша аьлар, мехка малхбоалера гIо-новкъостал тIадалца шийна ха хилийта гIерт из. ХIаьта, деча хоамех, правительства низашта юкъе барт ийгIаб. Суванна Фумай безам бац аьттехьарча группировка кулгалхо волча Фума Косаванаца, переворота юкъе дакъа лоацаши Синосеца вувзавеннеи из хиларах дегабуам а беш.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юртбоахама болхлошта лаьрхIа йола передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программеи. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25—«Муслим Магомаева итальянски ашараш локх» яха концерт. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.00—Радиои телевизионнии передачай программа. 16.05 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.25 — Музыка. 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — Промышленноста болхлошта лаьрхIа передача (гIалгIай меттала). 17.00—«Харжархошта тIадилларца» яха передача(эрсий меттала). 17.15—Промышленноста болхлошта лаьрхIа передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — Литературни Нохч-ГIалгIачен радиовыпуск. (эрсий меттала). 18.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35—Моттигера авторий ашараш.

УКВ: 9.30 — Кабалевски концерт (трансляци запись). 10.08—«Сказ про газ» яха радиопостановка берашта лаьрхIа. 10.53 — «Мстислава Ростроповича творчески портрет» яха музыкальни очерк. 11.30 — «Iаьржа балог» яха Племницке дувцар. 11.50 — «Много шуму из ничего» яха Шекспира комеди Хренникова язъяь музыка тIара сюита. 19.00 — Эстрадни концерт. 20.04 — «Никъ» яха Бельченко дувцар. 20.20 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт (Хьалхарчеи шоллагIчеи прогр.) 21.00 — «Шоатти, кIирандии, Оршоти» яха спектакла радиокомпозици. 22.40 — Равеля скрипкаи фортепьянеи соната.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Передачай программа. 18.25 — Спортивни передача. 19.05—1965-ча шера «Терек». 19.25—Анатолий Розенберга ашараш. 20.00 — Берашта фильм. 20.20 — Кинонаькъашка клуб. 20.40 — Заявкех концерт. 21.10 — Передачай программа. 21.15 — «Баьццара цIа» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктоккхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; коррекгорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ05032. Заказ № 281.